

Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Toetsingskader reclassering

Datum

April 2014

Colofon

Afzendgegevens

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.ivenj.nl

T 070 370 30 48
F 070 370 30 86

Inhoud

Colofon 3

Inhoud 5

1 Inleiding 7

2 Basismodule 14

2.1 Rechtspositie en omgang 14

2.1.1 Identiteitsvaststelling 14

2.1.2 Informatieverstrekking 16

2.1.3 Functioneren beklagregeling 18

2.1.4 Privacy 20

2.1.5 Omgangsvormen 22

2.2 Organisatieaspecten 24

2.2.1 Personeelsvereisten 24

2.2.2 Communicatie 28

2.2.3 Integriteit 32

2.2.4 Evaluatie 34

2.3 Veiligheid 36

2.3.1 Voorkomen intimidatie en agressie 36

2.3.2 Omgang met incidenten 38

3 Module 1: Advies 40

3.1 Maatschappelijke reïntegratie 41

3.1.1 Bijdrage aan maatschappelijke reïntegratie 41

3.1.2 Samenwerking met netwerkpartners 44

3.2 Maatschappijbeveiliging 46

3.2.1 Bijdrage aan de strafrechtketen 46

3.2.2 Risico-identificatie en -beheersing 49

- 4** **Module 2: Toezicht 53**
- 4.1 Maatschappelijke reïntegratie 55
- 4.1.1 Inhoud van het reclasseringscontact 55
- 4.1.2 Samenwerking 57
- 4.2 Maatschappijbeveiliging 60
- 4.2.1 Bijdrage aan de strafrechterketen en risico-identificatie 60
- 4.2.2 Risicobeheersing toezicht 67

- 5** **Module 3: Gedragsinterventie 72**
- 5.1 Maatschappelijke reïntegratie 72
- 5.1.1 Bijdrage aan maatschappelijke reïntegratie 72
- 5.1.2 Samenwerking 77
- 5.2 Maatschappijbeveiliging 80
- 5.2.1 Bijdrage aan de strafrechterketen 80

- 6** **Module 4: Werkstraf 81**
- 6.1 Maatschappelijke reïntegratie 81
- 6.1.1 Bijdrage aan maatschappelijk reïntegratie 81
- 6.1.2 Projectplaatsvereisten 84
- 6.2 Maatschappijbeveiliging 86
- 6.2.1 Bijdrage aan de strafrechterketen 86
- 6.3 Veiligheid 89
- 6.3.1 Veiligheid projectplaatsen 89

1 Inleiding

Inspectie Veiligheid en Justitie houdt toezicht op onder andere de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door reclasseringsorganisaties een zekere regelmaat op hun functioneren te beoordelen. Bij doorlichtingen van locaties van deze reclasseringsorganisaties hanteert de Inspectie een toetsingskader. Het toetsingskader geeft aan welke aspecten van het functioneren van de reclassering de Inspectie in haar onderzoek betreft en welke normen zij daarbij hanteert. Deze inleiding schetst voorafgaand aan het daadwerkelijke kader de bronnen waarop het kader gebaseerd is, een beschrijving van de aspecten van het toetsingskader en een overzichtstabel met de toetsingscriteria. Uiteindelijk volgt een beschrijving hoe de Inspectie een oordeel geeft aan de hand van dit toetsingskader.

Bronnen voor het toetsingskader

Wet- en regelgeving vormen het vertrekpunt voor de uitoefening van het toezicht. De Inspectie toetst aan internationale regelgeving en nationale wet- en regelgeving. De wettelijke bepalingen zijn door de Inspectie vertaald naar toezichtcriteria, die de Inspectie als beoordelingsmaatstaf hanteert. Ook uitvoeringsbeleid, rapporten en wetenschappelijke literatuur gebruikt de Inspectie als beoordelingsmaatstaf. Dit toetsingskader wordt periodiek bijgesteld op basis van nieuwe inzichten over de manier waarop de Inspectie haar doorlichtingen zou moeten inrichten. Verder wordt het toetsingskader periodiek aangepast aan ontwikkelingen in regelgeving en uitvoeringsbeleid. Daardoor is dit een dynamisch bronnenoverzicht.

Internationale regelgeving

- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). 2007.
- European rules on Community Sanctions and measures (ECS). 1992.
- The Council of Europe Probation Rules (CEPR). 2010.

Nationale wet- en regelgeving

- Wetboek van Strafrecht (WvSr).
- Wetboek van Strafvordering (WvSv).
- Wet identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen (WIVVG), 1 oktober 2010.
- Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet).
- Reclasseringsregeling 1995.
- Uitvoeringsregeling reclassering 2005.

- Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden. Jaargang 2003 - 511. Besluit van 4 december 2003 tot wijziging van de Reclasseringsregeling 1995 in verband met een tijdelijke voorziening voor de overheveling van enkele taken van de Stichting Reclassering Nederland.
- Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden. Jaargang 2011 – 454. Wet van 17 november 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met wijzigingen van regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de regeling van de voorwaardelijke invrijheidsstelling.
- Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen. 15 januari 2001.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal. Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met de wijziging van de vervroegde invrijheidsstelling in een voorwaardelijke invrijheidsstelling. 2005-2006, 30513, nr.2.
- Wet Justitiële Voorwaarden.

Overig

- Aanvullende wetenschappelijke literatuur.
- Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Agressie en geweld: Waar let de Inspectie SZW op? 2012.
- Aanwijzing advies, toezicht, en naleving van voorwaardelijke sancties (2010A013).
- Aanwijzing Elektronisch Toezicht (2010A008).
- Aanwijzing taakstraffen (2008A025).
- Beleidskader Diagnose & Advies. Cees van Stijn. Definitieve versie, 10 september 2009.
- Beleidskader Forensisch psychiatrisch toezicht (fpt). Ministerie van Veiligheid en Justitie. April 2011.
- Beschrijving kwaliteitscriteria gedragsinterventies. Juni 2008.
- Binnen Beginnen, bulletin 2, juni 2011.
- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 21 oktober 2003. Reclasseringsbeleid (kamerstuk 29270 nr.1).
- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede kamer d.d. 14 maart 2005. Reclasseringsbeleid: brief over inrichting reclasseringsorganisatie (kamerstuk 29270, nr. 7).
- Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 21 november 2006. Ketenaansluiting reclassering en Openbaar Ministerie (kamerstuk 29270, nr.10).
- Brief van de staatssecretaris van Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 14 september 2007. Inzicht in toezicht: de uitvoering van toezicht door de reclassering (kamerstuk 29270 nr.14).
- Directie Sanctie- en Preventiebeleid. Incidentenprotocol. Reclassering – Ministerie van Veiligheid en Justitie. Versie 2.0, april 2011;
- Draaiboek Samenwerkingsmodel GW-3RO, november 2007.
- Eindnotitie Ketenaafspraken Advies, juni 2009.
- Factsheet Advisering bijzondere voorwaarden voor medewerkers van drie reclasseringsorganisaties. Uitgave van 3RO. mei 2012;
- Gedragsinterventies. Programma Terugdringen Recidive. Januari 2005.

- Handboek Reclassering 3RO.
- Inspectie voor de Sanctietoepassing. Uitvoering werkstraffen reclassering, themaonderzoek. 2005.
- Inspectie voor de Sanctietoepassing. Functioneren klachtenregeling reclassering.
- Inspectierapport – themaonderzoek (2006).
- Inspectie voor de Sanctietoepassing. Melding recidive tijdens reclasseringstoezicht. 2009.
- Inspectie voor de Sanctietoepassing. Samenwerkingsmodel Terugdringen Recidive. 2010.
- Klachtenreglement 1995.
- Landelijk samenwerkingsprotocol tbs-klinieken en reclasseringsorganisaties bij de uitstroom van tbs-gestelden.
- Landelijk Strafprocesreglement voor de rechtbanken en het Openbaar Ministerie. 1 januari 2011.
- Ministerie van Justitie. Maatregelen recidive reductie: nadruk op nazorg. Brief aan de Tweede Kamer van 29 augustus 2008, kenmerk 5549574/08/DSP. Den Haag, 2008.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie. Structuur en borging. Praktijkbrief Justitiële Voorwaarden, nummer 4, april 2011.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie. Persoonsgericht vanaf het begin. Praktijkbrief Justitiële Voorwaarden, nummer 1, december 2010.
- Reclassering Nederland. De Werkstraf. Uitgangspunten voor de uitvoering. September 2012.
- Reclassering Nederland, SVG Nederland, Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering. Gedragsinterventies. 16 juli 2012.
- Samenwerkingsovereenkomst tussen de politie, de drie Reclasseringsorganisaties en het Openbaar Ministerie in het kader van toezicht op de naleving van bijzondere voorwaarden. Definitief - 20 mei 2011.
- Toetsingskader Proces Toezicht 3RO. 2011. Uitvoeringsprotocol Forensische zorg 2011.
- V.i.zier - Beleids- en procesafspraken voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.). Versie 2.0. 14 april 2011.
- Werkinstructie 3RO ID-verificatie, 18 mei 2010.

Aspecten van het toetsingskader

De Inspectie betreft tijdens de doorlichtingen aspecten waarop wordt getoetst. Deze aspecten vormen de hoofdstructuur van het toetsingskader. In het toetsingskader worden vijf aspecten onderscheiden:

Rechtspositie: Het begrip 'rechtspositie' focust op de vraag of de (minimale) rechten van cliënten worden gewaarborgd, die in (inter-) nationale regelgeving zijn vastgelegd.

Maatschappelijke reïntegratie: Van reclasseringsinstellingen wordt verwacht dat zij voor alle cliënten inspanningen leveren om het toekomstige risico van recidive te verminderen en dat zij cliënten, in het geval van detentie, voorbereiden op hun terugkeer in de vrije samenleving.

Maatschappijbeveiliging: De reclassering levert een bijdrage aan een tijdige en adequate oordeelsvorming van de opdrachtgever ten aanzien van de op te leggen of uit te voeren sanctiemodaliteit. In het kader van een voorwaardelijke straf met bijzondere voorwaarden controleert de reclassering of een cliënt zich houdt aan de voorwaarden. De reclassering begeleidt de onder toezicht gestelde, door middel van gedragsverandering en risicomanagement, naar een delictvrije deelname aan de samenleving.

Veiligheid: Hiermee wordt bedoeld op de fysieke veiligheid van cliënten en reclasseringswerkers.

Organisatieaspecten: Hoewel de Inspectie niet tot taak heeft om de bedrijfsvoering en het organisatorisch functioneren van reclasseringsinstellingen door te lichten, zijn er aspecten van de organisatie die een zodanig direct effect hebben op de kwaliteit van het primaire reclasseringsproces, dat deze bij een doorlichting niet buiten beschouwing kunnen blijven.

Modulair toetsingskader

Het toetsingskader bestaat uit vijf modules, één basismodule en één voor elk van de vier reclasseringstaken, te weten advies, toezicht, gedragsinterventie en werkstraf. In de basismodule zijn de aspecten belicht die voor het gehele reclasseringsproces gelden en dus niet specifiek op een reclasseringstaak van toepassing zijn. De aspecten maatschappelijke reïntegratie en maatschappijbeveiliging zijn erg omvangrijk binnen het gehele reclasseringsproces, waardoor deze zijn opgesplitst naar reclasseringstaak. Derhalve worden deze twee aspecten niet in de basismodule, maar wel in de overige vier modules behandeld. Het aspect veiligheid is wel extra in de module werkstraf opgenomen vanwege de kenmerken van dit aspect in dit taakspecialisme. De Inspectie past de modules toe voor zover de te inspecteren reclasseringsorganisatie de desbetreffende taak uitvoert. In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven in welke module welk aspect wordt behandeld:

	Rechtspositie & omgang	Maatschappelijke reïntegratie	Maatschappij-beveiliging	Veiligheid	Organisatie-aspecten
Basismodule	x			x	x
Module 1: Advies		x	x		
Module 2: Toezicht		x	x		
Module 3: Gedragsinterventie		x	x		
Module 4: Werkstraf		x	x	x	

Toetsingscriteria

De genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. In het toetsingskader staat per toetsingsaspect aangegeven welke criteria de Inspectie hanteert om het functioneren van de reclasseringsinstelling te meten. Deze criteria zijn geoperationaliseerd in concrete normen en verwachtingen.

In combinatie met de indeling in vijf toetsingsaspecten levert dit de volgende structuur op:

Toetsingsaspect	Module	Criterium	Omschrijving
Maatschappelijke reïntegratie	Advies	Bijdrage aan maatschappelijke reïntegratie	De adviezen in de rapportages richten zich op reïntegratie en het voorkomen van recidive.
		Samenwerking met netwerkpartners	Uit de advisering blijkt dat de reclassering actief samenwerkt met instellingen die een bijdrage kunnen leveren aan gedragsverandering en reïntegratie van cliënten.
	Toezicht	Inhoud van het reclasseringscontact	De invulling van het toezicht heeft als doel gedragsverandering, recidivevermindering en reïntegratie van de onder toezicht gestelde.
		Samenwerking	De reclassering heeft een actieve samenwerking met instellingen die een bijdrage kunnen leveren aan gedragsverandering en reïntegratie van onder toezicht gestelden.
	Gedragsinterventie	Bijdrage aan maatschappelijke reïntegratie	De organisatie biedt gedragsinterventies aan waarvan is aangetoond dat deze bijdragen aan reïntegratie of recidivebeperking van de cliënt en die worden uitgevoerd conform de goedgekeurde aanvraag bij de Erkenningscommissie Gedragsinterventies.
		Samenwerking	De gedragsinterventie is geïntegreerd in de totale begeleiding van de cliënt.
	Werkstraf	Bijdrage aan maatschappelijke reïntegratie	De werkstraffen sluiten aan bij het vonnis en de capaciteit van de persoon en hebben aandacht voor reïntegratie.
		Projectplaatsvereisten	De beschikbaarheid van projectplaatsen is kwalitatief op orde.
Maatschappij-beveiliging	Advies	Bijdrage aan de strafrechtketen	De adviesproducten leveren een bijdrage aan tijdige en adequate oordeelsvorming van de opdrachtgever aangaande de op te leggen of uit te voeren sanctiemodaliteit.
		Risico-identificatie en	In de adviezen worden risico's en indien nodig controle-

		-beheersing	instrumenten beschreven die kunnen bijdragen aan risicobeheersing op de geïdentificeerde risico's.
	Toezicht	Bijdrage aan de strafrechterketen & Risico-identificatie	De uitvoering van toezicht vangt tijdig aan en de opdrachtgevers/betrokken partijen worden geïnformeerd over het verloop het toezicht.
		Risicobeheersing	De reclassering houdt toezicht op de onder toezicht gestelde en rapporteert over overtredingen.
	Gedragsinterventie	Bijdrage aan de strafrechterketen	Gedragsinterventies worden uitgevoerd conform de daarvoor met ketenpartners gemaakte afspraken.
	Werkstraf	Bijdrage aan de strafrechterketen	De uitvoering van de werkstraf vangt tijdig aan en wordt uitgevoerd conform de opgelegde uren.
Rechtspositie & omgang	Basismodule	Identiteitsvaststelling	Vaststelling van de identiteit met biometrie wordt conform de WIVVG uitgevoerd.
		Informatieverstrekking	Cliënten worden voldoende geïnformeerd over hun rechten en plichten.
		Functioneren beklagregeling	De beklagregeling functioneert naar behoren.
		Privacy	Privacy van de cliënten wordt gewaarborgd.
		Omgangsvormen	Er is sprake van een respectvolle omgang met cliënten waarvan motiverende gespreksvoering onderdeel is.
Veiligheid	Basismodule	Voorkomen van intimidatie en agressie	Voorzieningen gericht op het voorkomen van intimidatie en agressie zijn aanwezig en operationeel.
		Omgang met incidenten	Incidenten worden gemeld, geregistreerd en geëvalueerd.
	Werkstraf	Veiligheid projectplaatsen	De uitvoerder werkstraffen oefent toezicht uit op de veiligheid, de gezondheid en arbeidsomstandigheden op de projectplaats en de redelijkheid van de opgedragen werkzaamheden of opgelegde verplichtingen.
Organisatie-aspecten	Basismodule	Personeelsvereisten	De personeelsinzet is kwantitatief en kwalitatief op orde.
		Communicatie	De interne en externe communicatie functioneren naar behoren.
		Integriteit	Er wordt in de organisatie actief invulling gegeven aan het integriteitbeleid.
		Evaluatie	De organisatie evalueert met zekere regelmaat haar eigen functioneren.

Oordeel

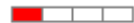

De Inspectie komt aan de hand van elk criterium tot een oordeel op de drie dimensies uitvoering, beleid en check op de uitvoering:

- Bij de dimensie uitvoering stelt de Inspectie vast in hoeverre de uitvoering voldoet.
- Bij de dimensie beleid beziet de Inspectie of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving.
- Bij de dimensie check op de uitvoering gaat de Inspectie na in hoeverre op handelningsniveau de toepassing van het beleid is zeker gesteld.

In het toetsingskader is in de eerste kolom aangegeven welke dimensie het betreft: uitvoering (U), beleid (B) of check op de uitvoering (C).

In de laatste paragraaf van de organisatieaspecten is het criterium 'evaluatie' (E) weergegeven. Hier gaat de Inspectie na in hoeverre de organisatie er in slaagt om bij de verschillende aspecten van haar functioneren, benoemd in dit toetsingskader, stil te staan en vervolgens op basis van evaluaties van beleid, uitvoering en beheersingsmaatregelen een bepaald aspect of onderdeel hiervan bijstelt.

De Inspectie geeft haar oordeel weer in de volgende vier waarderingen:

- Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet aan de relevante normen en verwachtingen

2 Basismodule

2.1 Rechtspositie en omgang

2.1.1 Identiteitsvaststelling

(Inter-)nationale regelgeving

Per 1 oktober 2010 is de Wet identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen (WIVVG) van kracht. Deze wet geldt voor alle justitiële ketenpartners. Wanneer een verdachte wordt gearresteerd door de politie of Marechaussee, wordt de identiteit vastgesteld en krijgt de verdachte een uniek strafrechtkennummer (SKN). Ook het gevangeniswezen kan deze gegevens invoeren. Indien het om een delict gaat waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegestaan, wordt naast de persoonsgegevens en een toegekend SKN, een kopie van het identiteitsdocument bewaard. Indien een persoon verdacht wordt van een delict waarbij voorlopige hechtenis wel is toegestaan, worden naast een kopie van het identiteitsbewijs ook de tien vingerafdrukken digitaal opgeslagen en wordt een foto van het gezicht gemaakt. In beide gevallen worden de relevante gegevens opgeslagen in de strafrechtketendatabank (SKDB). Op enig moment kan een persoon vervolgens met de reclassering in aanraking komen. Zowel bij het opstellen van een reclasseringsadvies, als bij aanvang van een toezicht of een werkstraf is de reclassering wettelijk verplicht bij elk eerste contact de vastgestelde identiteit te verifiëren.¹

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Een reclasseringsorganisatie heeft de benodigde biometrie-apparatuur en handelt naar de WIVVG. Wanneer een cliënt echter weigert om zijn identiteit te laten controleren stelt de medewerker hem ervan op de hoogte dat dit wordt doorgegeven aan de opdrachtgever (OM, DJI). Het reclasseringsproces voor toezicht en reclasseringsadvies wordt dan wel gestart, in afwachting van een beslissing door de opdrachtgever. Voor werkstraffen geldt dat wel de intake plaatsvindt, maar dat de veroordeelde niet geplaatst wordt tot een geldige verificatie heeft plaatsgevonden. Dit gebeurt ook vanwege de verzekeringsafspraken bij eventuele ongevallen. Wanneer er vermoedens zijn van identiteitsfraude of wanneer er onduidelijkheid is over de identiteit, meldt de medewerker dit bij de leidinggevende en neemt hij contact op met de MatchingsAutoriteit.²

¹ Wet identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen (WIVVG), 1 oktober 2010.

² De MatchingsAutoriteit waakt bij het identificeren van personen voor vervuiling van registratiesystemen bij de Justitiële Informatiedienst (JustID) en gaat identiteitsfraude tegen.

Bij vervolgspraken met dezelfde reclasseringswerker hoeft deze niet opnieuw de identificatie te verifiëren. Indien de persoon echter bij een nieuw product met een andere reclasseringswerker te maken krijgt, vindt opnieuw verificatie van de identiteit plaats.³ Indien er vingerafdrukken in het systeem aanwezig zijn worden deze geverifieerd. Als er geen vingerafdrukken bekend zijn, controleert de reclasseringswerker de identiteit aan de hand van het opgeslagen identiteitsbewijs. Indien de cliënt niet in het SKDB staat vermeld, of de biometrie-apparatuur (nog) niet operationeel is, controleert de reclasseringswerker de identiteit op basis van het fysieke identiteitsbewijs van de cliënt.

De Inspectie verwacht dat de reclasseringsorganisatie controleert of de identiteit van de cliënt is geverifieerd door de reclasseringswerker. Dit is bij een lopende zaak herleidbaar uit het dossier door middel van een kopie van het identiteitsbewijs (Handboek Reclassering 3RO) of een SKDB ID-staat. Ook is er een procesbeschrijving voor de identiteitsvaststelling aanwezig.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De identiteit wordt vastgesteld.	Vaststelling van de identiteit met biometrie wordt conform de WIVVG uitgevoerd. Identiteitsvaststelling vindt plaats bij een eerste contact met de reclassering en bij elk nieuw reclasseringsproduct met een andere reclasseringswerker.
B	Er is een procesbeschrijving op welke wijze de identiteit wordt vastgesteld.	Er is een instructie wie, en op welk moment, de identiteit vaststelt. Er is een instructie hoe er gehandeld moet worden bij weigering van de cliënt om zijn identiteit vast te stellen. Er is een instructie hoe er gehandeld moet worden bij onduidelijkheid omtrent de identiteit of bij vermoedens van identiteitsfraude.
C	Er vindt controle plaats op de uitvoering van de vaststelling van de identiteit.	De organisatie checkt of de identiteitsvaststelling conform de WIVVG en de eigen werkinstructies geschiedt.

³ Werkinstructie 3RO ID-verificatie, 18 mei 2010.

2.1.2 Informatieverstrekking

(Inter-)nationale regelgeving

De 'European Rules on Community Sanctions and measures' (ECS) stellen dat de reclassering de cliënt reeds bij het eerste contact mondeling en schriftelijk in een voor hem begrijpelijke taal dient te informeren over zijn rechten en plichten: *"Notwithstanding the issue of the formal document conveying the decision on the community sanction or measure imposed, the offender shall be clearly informed before the start of the implementation in a language he understands and, if necessary, in writing about the nature and purpose of the sanction or measure and the conditions or obligations that must be respected"* (artikel 33).

Zowel de ECS (artikel 76-77) als 'The Council of Europe Probation Rules' (CEPR, artikel 86) halen in de regelgeving aan dat bij aanvang van een reclasseringscontact de cliënt geïnformeerd moet worden over de inhoud van de sanctie en wat er van hem wordt verwacht. Daarnaast dient de cliënt op de hoogte te worden gesteld van de verantwoordelijkheden van de reclassering en de gevolgen bij afwijken van deze voorwaarden en verplichtingen. De cliënt wordt tevens geïnformeerd over de procedure die de reclassering zal doorlopen bij het niet nakomen hiervan.

In het 'Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen' (15-01-2001) is opgenomen dat in het intakegesprek de uitvoerder werkstraffen de cliënt op de hoogte stelt van de regels, rechten en plichten die gelden bij de tenuitvoerlegging van een werkstraf (artikel 10 lid 3). Daarnaast worden voorafgaand aan de aanvang van de deelname aan het project de huisregels van de projectplaats besproken, de werkzaamheden uitgelegd en vastgesteld en de aanvangsdatum bepaald. Dit wordt ondertekend door de cliënt (artikel 10 lid 5 en 6). Ook is in dit besluit geregeld dat bij voortijdige beëindiging van de werkstraf de cliënt op een voor hem begrijpelijke manier geïnformeerd wordt over het voorgenomen en het definitieve besluit tot voortijdige beëindiging (artikel 13 lid 3). De Inspectie verwacht dat dit ook uitgevoerd wordt bij de andere taakspecialisten.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

In elk geval zullen de wettelijke rechten en plichten, zoals beschreven in de paragrafen 2.1.3 (functioneren beklagregeling) en 2.1.4 (privacy), in het eerste contact uitgelegd moeten worden. Maar ook vaststelling van de identiteit en plichten zoals gedragsregels moeten vooraf duidelijk zijn, zodat consequenties van het overtreden van regels nooit onverwachts kunnen komen.

Rechten en plichten van de cliënt kunnen mondeling aan de orde komen in het eerste contact met de cliënt. De aard van dit gesprek leent zich er niet altijd voor om uitgebreid bij de rechten en plichten stil te staan. Ter ondersteuning kan een folder of ander schriftelijk materiaal overhandigd worden, zodat de cliënt een en ander kan nalezen. Het is ook een mogelijkheid om bij een eerste uitnodigingsbrief schriftelijk materiaal mee te sturen. In een eerste gesprek komt de reclasseringswerker hierop terug door te vragen of het materiaal in goede orde is ontvangen en is begrepen. Ook wordt het doel en het verloop van het traject uitgelegd. Er wordt

rekening gehouden met cliënten die de Nederlandse taal niet machtig zijn of slecht kunnen lezen. Het is voor de reclasseringswerker duidelijk waarover hij de cliënt moet informeren.

In het Ontwerp Toezicht (2009) is vastgelegd dat de reclasseringswerker tijdens het eerste gesprek van het toezicht de standaardgedragsregels laat ondertekenen door de cliënt. Een kopie van de getekende standaardgedragsregels gaat in het fysieke dossier. De standaardgedragsregels hebben onder andere betrekking op:

- Nakomen van afspraken en de gevolgen van het niet nakomen daarvan.
- Verplichting tot het leveren van informatie over eventuele contacten met politie en justitie.
- Verplichting tot het leveren van informatie over huisvesting, inkomen, dagbesteding en relaties.
- Contactgegevens van de onder toezicht gestelde, het formele netwerk, het informele netwerk en de reclassering.

De Inspectie verwacht dat de organisatie zicht heeft op de wijze van informatieverstrekking door de reclasseringswerker.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	Cliënten worden voldoende geïnformeerd over hun rechten en plichten.	Indien cliënten schriftelijk zijn ingelicht over hun rechten en plichten, dan komt de reclasseringswerker hier in het eerste gesprek op terug.
		Cliënten zijn in een voor hen begrijpelijke taal geïnformeerd over de mogelijkheid een klacht in te dienen. Hierbij is ook aandacht voor het laten bijstaan door derden of het inschakelen van een tolk.
		Cliënten zijn in een voor hen begrijpelijke taal geïnformeerd over het privacyreglement.
		Cliënten zijn in een voor hen begrijpelijke taal geïnformeerd over de mogelijkheid om zelf, of hun wettelijke vertegenwoordiger, het dossier in te zien.
		Cliënten zijn in een voor hen begrijpelijke taal geïnformeerd over huis- en eventuele gedragsregels waar zij aan moeten voldoen en de consequenties bij overtreding.
		De cliënt wordt voor aanvang van een reclasseringsproduct op de hoogte gesteld van het doel en het verloop van het traject.
		Bij voortijdige beëindiging van een contact (advies, toezicht, gedragsinterventie of werkstraf) wordt de cliënt op een voor hem begrijpelijke manier geïnformeerd over het voorgenomen en het definitieve besluit tot voortijdige beëindiging.

B	Er is een procesbeschrijving die ertoe leidt dat cliënten voldoende worden geïnformeerd over hun rechten en plichten.	Er zijn instructies die benoemen van welke informatie de cliënt op de hoogte gebracht moet worden voor aanvang van een reclasseringsproduct.
C	Er vindt controle plaats of cliënten geïnformeerd worden over hun rechten en plichten.	Er vindt controle plaats of medewerkers de cliënt op de hoogte stellen van zijn rechten en plichten.
		Er vindt controle plaats of de (standaard) gedragsregels ondertekend zijn door de cliënt.

2.1.3 Functioneren beklagregeling

(Inter-)nationale regelgeving

Naast dat de CEPR in artikel 14 aanhaalt dat er toegankelijke, onpartijdige en effectieve beklagprocedures moeten zijn, hebben de ECS tevens een aantal artikelen met betrekking tot de noodzaak van het hebben van een beklagprocedure opgenomen: *"The offender shall have the right to make a complaint to a higher deciding authority against a decision subjecting him to a community sanction or measure, or modifying or revoking such a sanction or measure"* (artikel 13); *"A complaints procedure shall be available to an offender who wishes to complain against a decision concerning the implementation made by the implementing authority, or the failure to take such a decision"* (artikel 15); *"The procedure for the initiation of complaints shall be simple. Complaints shall be examined promptly and decided on without undue delay"* (artikel 16).

De 'Reclasseringsregeling 1995' stelt dat een reclasseringsorganisatie een commissie moet hebben die belast is met het afhandelen van klachten over het uitvoeren of nalaten van reclasseringswerkzaamheden (artikel 29). Deze klachtencommissie hoort in principe degene die de klacht heeft ingediend en degene tegen wie de klacht zich richt (artikel 31). Naast het horen van beide partijen kan de klachtencommissie trachten te bemiddelen tussen hen (artikel 32). Binnen zes weken na ontvangst van de klacht dient de klachtencommissie de klager te informeren over de afdoening van de klacht (artikel 33).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Het 'Klachtenreglement' (1995) van de klachtencommissie reclassering bevat de werkwijze van de klachtencommissie, de gang van zaken omtrent het indienen van klachten, en de termijnen en afronding hiervan die op basis van de (inter-)nationale regelgeving nader zijn uitgewerkt. Hierin staat ook vermeld dat de klager zich tijdens het proces kan laten bijstaan door een tolk of een vertrouwenspersoon. Het Klachtenreglement stelt dat uiterlijk een week na binnenkomst van de klacht de secretaris van de Klachtencommissie een bevestiging van ontvangst stuurt aan de klager (artikel 8). Verder beziet de voorzitter van de klachtencommissie bij ontvangst van een klacht of een bemiddelingspoging zinvol kan zijn tussen de klager en degene(n) tegen

wiens gedraging de klacht feitelijk is gericht c.q. onder wiens verantwoordelijkheid de gedraging valt. De bemiddelingsperiode bedraagt ten hoogste vier weken na ontvangst van de klacht. De voorzitter van de klachtencommissie kan deze periode vanwege dringende redenen eenmaal met een periode van maximaal twee weken verlengen. Uiterlijk binnen een periode van vier weken na ontvangst van de reactie van de klager op de bemiddelingspoging, vindt waar nodig een zitting van de klachtencommissie plaats (artikel 10). Artikel 13 stelt dat over het algemeen binnen vier weken na de zitting uitspraak wordt gedaan.

In 2006 heeft de Inspectie een themaonderzoek uitgevoerd naar de klachtenprocedure bij de reclasseringsorganisaties. De belangrijkste aanbevelingen uit dit onderzoek waren onder andere dat er een regeling dient te zijn voor bemiddeling en klachtafhandeling op unitniveau.⁴ Daarnaast dient er een uniforme registratie te zijn van alle klachten. Ten aanzien van het op de hoogte stellen van reclasseringscliënten over de klachtenprocedure, wordt verwezen naar paragraaf 2.1.2 informatieverstrekking.

⁴ Inspectie voor de Sanctietoepassing. Functioneren klachtenregeling reclassering. Inspectierapport – themaonderzoek (2006).

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De beklagregeling functioneert naar behoren.	De medewerkers zijn op de hoogte van de globale inhoud van het klachtenreglement.
		Klachten worden afgehandeld zoals beschreven in het klachtenreglement.
		De klachten worden binnen een redelijke termijn, doch uiterlijk zes weken na binnenkomst, intern afgehandeld (bemiddeling).
		De Klachtencommissie handelt klachten conform de termijnen af.
B	De organisatie heeft beleid over de klachtafhandeling.	Het is schriftelijk en duidelijk vastgelegd waarover geklaagd kan worden.
		Het is vastgelegd op welke wijze cliënten bezwaar kunnen maken tegen aanwijzingen die door de reclassering worden gegeven.
		Er is een regeling met betrekking tot de werkwijze van bemiddeling en klachtafhandeling op unitniveau.
C	Aantal, aard en afdoening van beklagzaken en bemiddelingspogingen worden vastgelegd.	De klachten en hun afhandeling worden geregistreerd en gemonitord.
		Er vindt controle plaats of de klachten op de juiste wijze worden afgehandeld.

2.1.4 Privacy

(Inter-)nationale regelgeving

Volgens artikel 63 van de ECS heeft de cliënt het recht om kennis te nemen van de inhoud van het dossier en zich te laten informeren over de inhoud: *"The supervisor of an offender shall ordinarily inform him of the content of the case record and any reports made and explain the content to him"*. In artikel 64 en 66 van de ECS staat vermeld dat in het cliëntdossier opgenomen gegevens slechts bekendgemaakt worden aan personen/instellingen die hiertoe bevoegd zijn. Er mogen niet meer gegevens verstrekt worden dan noodzakelijk om de autoriteit die ze opvraagt in staat te stellen haar werk te laten doen: *"Information in any individual case record shall only be disclosed to those with a legal right to receive it and any information disclosed shall be limited to what is relevant for the task of the authority requesting information from a case record"* (artikel 64); *"The kind and amount of information about offenders given to agencies which provide work placements or personal and social assistance of any kind shall be defined by and restricted to, the purpose of the particular action under consideration. In particular, without the explicit and informed consent of the offender, it shall exclude information about the offence and his personal background, as well any other information likely to have unfavourable social consequences, or to constitute an intrusion into private life"* (artikel 66).

Ook de CEPR halen het belang van de privacy bij informatie-uitwisseling aan in artikel 41: *"Formal and clear rules regarding professional confidentiality, data protection and exchange of information shall be provided by national law and shall be specified whenever such partnerships are established"*.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

De organisatie heeft een privacyreglement waarin bovenstaande inhoud is opgenomen. Dit reglement is bekend in de organisatie en wordt nageleefd. Volgens het Handboek Reclassering 3RO geeft de cliënt toestemming voor het raadplegen van referenten en voor het geven van informatie aan derden, anders dan justitiële partners, door middel van het ondertekenen van een zogenaamde 'Verklaring van geen Bezwaar' of soortgelijk document. Deze verklaring heeft alleen betrekking op het doel waarvoor het is afgegeven. Dit betekent dat per advies of ander product, de verklaring omtrent het inwinnen en verstrekken van persoonsgegevens dient te worden ingevuld. Voor iedere referent geldt dat er een aparte verklaring getekend dient te worden.

De organisatie heeft beleid hoe reclasseringswerkers omgaan met niet-meewerkende justitiabelen, waarbij zo nodig toch een advies opgesteld kan worden.

Ten aanzien van het op de hoogte stellen van reclasseringscliënten over het privacyreglement, wordt verwezen naar paragraaf 2.1.2 informatieverstrekking.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	Privacy van de cliënten wordt gewaarborgd.	De cliënt geeft schriftelijk toestemming voor het inwinnen van informatie en voor het geven van informatie aan derden, anders dan personen of instellingen die hiertoe bevoegd zijn, aan de hand van een 'Verklaring van geen Bezwaar' of soortgelijk document. Deze toestemming vindt per referent plaats.
		In het cliëntdossier vervatte gegevens worden slechts bekendgemaakt aan personen/instellingen die hiertoe bevoegd zijn.
		De cliënt kan kennis nemen van de inhoud van het dossier en zich laten informeren over de inhoud.
B	De organisatie heeft privacybeleid waar een privacyreglement onderdeel van is.	De organisatie heeft een privacyreglement. Dit reglement voorziet er ten minste in: <ul style="list-style-type: none"> - dat in het cliëntdossier opgenomen gegevens slechts bekendgemaakt worden aan personen/instellingen die hiertoe bevoegd zijn. - dat er niet meer gegevens bekendgemaakt worden dan noodzakelijk om

		de autoriteit die ze opvraagt in staat te stellen haar werk te laten doen.
		Er is een document 'Verklaring van geen Bezwaar', of een soortgelijk document, voor schriftelijke toestemming ten behoeve van de uitwisseling van gegevens.
		Er is in een reglement of in beleid vastgelegd dat de cliënt kennis kan nemen van de inhoud van het dossier en zich kan laten informeren over de inhoud.
		Omgaan met privacygevoelige informatie is onderdeel van een gedragscode, interne training en inwerkprogramma.
		Er is een document hoe om te gaan met niet-meewerkende justitiabelen.
C	Er vindt controle plaats op het waarborgen van de privacy van de cliëntgegevens.	De organisatie checkt in hoeverre er gehandeld wordt volgens het privacyreglement.

2.1.5 Omgangsvormen

(Inter-)nationale regelgeving

Het recht om niet gediscrimineerd te worden is een grondrecht dat in meerdere internationale bepalingen is vastgelegd. Mensen mogen niet worden gediscrimineerd op basis van ras, geslacht, religie, politieke opvatting, nationaliteit of anderszins (artikel 14 EVRM).

In de ECS is een aantal waarborgen opgenomen met betrekking tot het respecteren van fundamentele rechten van de onder toezicht gestelde, waaronder: *"There shall be no discrimination in the imposition of community sanctions and measures on grounds of race, colour, ethnic origin, nationality, gender, language, religion, political or other opinion, economic, social or other status or physical or mental condition"* (artikel 20); *"The nature, content and methods of implementation of community sanctions and measures shall not jeopardise the privacy or the dignity of the offenders or their families, nor lead to their harassment. Nor shall self-respect, family relationships, links with the community and ability to function in society be jeopardised. Safeguards shall be adopted to protect the offender from insult and improper curiosity or publicity"* (artikel 23).

De CEPR hebben een soortgelijke richtlijn opgenomen: *"Probation agencies shall take full account of the individual characteristics, circumstances and needs of offenders in order to ensure that each case is dealt with justly and fairly. The interventions of probation agencies shall be carried out without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, disability, sexual orientation, political or other opinion, national or social origin, association with a minority ethnic group, property, birth or other status"* (artikel 4).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Binnen de drie reclasseringsorganisaties is de afgelopen jaren geïnvesteerd in het opleiden van reclasseringswerkers in motiverende gespreksvoering. Dit is een gespreksmethode die de respectvolle bejegening van cliënten als basis heeft. De motivering van cliënten

en het wegnemen van weerstand staan hierin centraal. Motivatie en weerstand worden niet zozeer gezien als eigenschappen van de cliënt, maar juist als afgeleide van de interactie tussen cliënt en reclasseringswerker.⁵ De Inspectie gaat na of deze methodiek en eventuele andere methodes in de reclasseringsorganisatie toepassing vinden.

De Inspectie verwacht dat de organisatie op een bepaalde wijze steekproefsgewijs zicht heeft op de gesprekken van de reclasseringswerkers, zodat er zicht is op de wijze van omgang met cliënten door de reclasseringswerker.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	Er is sprake van een respectvolle omgang met cliënten, waarbij bijvoorbeeld motiverende gespreksvoering onderdeel is.	Cliënten vinden dat zij respectvol worden bejegend en serieus worden genomen.
		Medewerkers geven er blijk van cliënten respectvol en humaan te bejegenen.
		De reclasseringsactiviteiten worden uitgevoerd op basis van inzicht in de verschillende culturele achtergronden van reclasseringscliënten.
		Cliënten geven aan niet gediscrimineerd te worden op welke grond dan ook.
B	De organisatie hanteert een visie op de bejegening van cliënten.	Er is een gedragscode waarin bejegening van cliënten een onderdeel is.
		Er is beleid gericht op het voorkomen van discriminatie op welke grond dan ook.
C	Leidinggevend en werkbegeleiders zien er op toe dat de kwaliteit van de bejegening naar cliënten aansluit bij de gedragscode.	De kwaliteit van bejegening en motiverende gespreksvoering naar cliënten is onderdeel van teamoverleg of intervisie.
		Tijdens functioneringsgesprekken hebben leidinggevend aandacht voor de gedragscode.

⁵ Miller, W.R. & Rollnick, S. (2005). *Motiverende gespreksvoering - Een methode om mensen voor te bereiden op verandering*. Ekklesia: Gorinchem.

2.2 Organisatieaspecten

Het is niet de taak van de Inspectie om de bedrijfsvoering en/of het organisatorisch functioneren van vestigingen door te lichten. Desalniettemin zijn er binnen iedere organisatie thema's aan de orde die het functioneren van de organisatie als geheel beïnvloeden, en een zodanig effect (kunnen) hebben op de kwaliteit van het primaire proces dat deze bij een doorlichting niet buiten beschouwing kunnen blijven. Het gaat dan onder andere om de vraag of de personeelsbezetting kwalitatief en kwantitatief op orde is, of er binnen de organisatie voldoende wordt gecommuniceerd en of de medewerkers hun werkzaamheden integer (kunnen) uitvoeren. Maar ook of de medewerkers zich betrokken voelen bij de organisatie, op de hoogte zijn van waar de organisatie voor staat, wat zij wil bereiken en welke rol de medewerkers daarin vervullen. Daarnaast is het van belang in hoeverre de organisatie zelf haar beleid en uitvoering evalueert, welke methodes zij daarbij gebruikt en wat zij met het resultaat van deze evaluaties doet. Met behulp van de navolgende criteria vormt de Inspectie zich een oordeel over de organisatieaspecten.

2.2.1 *Personeelsvereisten*

(Inter-)nationale regelgeving

De ECS geven een aantal algemene kwalitatieve en kwantitatieve normen ten aanzien van de eisen waar medewerkers aan moeten voldoen. De personeelsbezetting moet in overeenstemming zijn met het aanbod van werk en de kwaliteit van het personeel moet overeenkomen met de benodigde professionele vaardigheden. Zij moeten beschikken over het karakter en de professionele kwalificaties die hiervoor noodzakelijk zijn (artikel 38). Daarom moeten zij adequate trainingen volgen en moet informatie aan hen verschaft worden, zodat zij de juiste beeldvorming van het werk hebben, van hun praktische taken en de ethische eisen van het werk (artikel 39).

Ook de CEPR geven aan dat medewerkers, passend bij hun verantwoordelijkheden, in de gelegenheid moeten worden gesteld om deel te nemen aan trainingen ten behoeve van hun vaardigheden en kennis. Daarnaast dienen deze aspecten tijdens hun carrière te worden onderhouden en ontwikkeld (artikel 23-25). Ook supervisie zal hier onderdeel van uit moeten maken (artikel 30).

Volgens de Reclasseringsregeling 1995 (artikel 6.3) en de Uitvoeringsregeling Reclassering 2005 (artikel 4) dienen reclasseringswerkers beëdigd te zijn. In de Uitvoeringsregeling Reclassering 2005 staat dat een reclasseringswerker in het bezit is van een diploma Hoger Sociaal Agogisch Onderwijs of van een voor reclasseringswerk als gelijkwaardig te beschouwen getuigschrift (artikel 2 lid 1 sub a). Voor een medewerker werkstraffen geldt een diploma Middelbaar Sociaal Agogisch Onderwijs of een als gelijkwaardig te beschouwen getuigschrift (artikel 2 lid 2). Bij de indiensttreding dient een medewerker een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overhandigen (artikel 2 lid 1 sub c).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Om te waarborgen dat medewerkers een redelijke werkdruk hebben, is het van belang dat de inzet van personeel overeenkomt met de volgens de productnormen benodigde formatie en beoogde geplande productie. Een evenwichtige caseload is derhalve essentieel, waarin tevens rekening wordt gehouden met neventaken.

Er vinden minimaal jaarlijks functioneringsgesprekken plaats waarin het ontwikkelingspad van de reclasseringswerker wordt besproken. Professionele houding en ontwikkeling van de medewerker is onderwerp van de functionerings- en beoordelingsgesprekken. Competentiemanagement dient derhalve binnen de instelling op een actieve wijze te worden vormgegeven. Dit moet blijken uit de beschikbaarheid en hantering van competentieprofielen, vaardigheid in het hanteren van competentie management en het bestaan van jaarafspraken tussen leidinggevende en werknemer. Er zijn competentieprofielen voor iedere functie beschikbaar.

De organisatie heeft (vastgelegd) beleid dat voorziet in het inwerken en ondersteunen van nieuwe medewerkers. Hierbij wordt gedacht aan een inwerkprogramma, interne opleiding, werkbegeleiding, vormen van deskundigheidsbevordering als onderlinge coaching, intervisie, vaardigheidstraining etc.

Voor het goed functioneren van een organisatie is 'commitment' van de medewerkers belangrijk. Om die reden gaat de Inspectie na of medewerkers positief betrokken zijn bij hun werkzaamheden binnen de organisatie. Daarbij vormen, naast verzuimcijfers en de uitkomst van een eventueel medewerkerstevredenheidsonderzoek, de indrukken uit de met medewerkers gevoerde gesprekken input. De Inspectie informeert bij medewerkers of zij met plezier werken, of zij vinden dat zij met hun werk resultaat boeken en of de organisatie in voldoende mate rekening houdt met hun belangen.

Ten behoeve van de taakspecialismen advies en gedragsinterventie, verwacht de Inspectie nog extra personeelsvereisten: De RISc en de QuickScan worden uitgevoerd door daarvoor gecertificeerde reclasseringswerkers.

Voor het uitvoeren van erkende gedragsinterventies worden er aanvullende eisen gesteld aan reclasseringswerkers die tevens gedragsinterventietrainer zijn:

- De trainers zijn in het bezit van een recente licentie om de trainingen uit te voeren (max. 1 jaar oud);
- De vaardigheden van de trainer worden geëvalueerd met behulp van een evaluatieformulier en video-opnames waarbij een interventiecoach meekijkt en feedback geeft;
- In de programmahandleidingen die met de goedgekeurde aanvraag zijn ingediend bij de Erkenningscommissie Gedragsinterventies, zijn de eisen aangegeven waar een trainer van de betreffende gedragsinterventie aan moet voldoen.

Het Facilitair Interventie Team (FIT) zorgt voor de selectie, opleiding, coaching tijdens trainingen en bijscholing van de trainers.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De personeelsinzet is kwantitatief en kwalitatief op orde.	<p>De werkelijke personele bezetting sluit aan bij de volgens productnormen benodigde formatie en de beoogde planproductie. Hierbij is oog voor neventaken, werkdruk en caseloadzwaarte.</p> <p>Reclasseringswerkers zijn beëdigd.</p> <p>Reclasseringswerkers overhandigen bij indiensttreding een Verklaring Omtrent Gedrag.</p> <p>Reclasseringswerkers bezitten voor hun taken de juiste diploma's: reclasseringswerkers Hoger Sociaal Agogisch Onderwijs, werkstrafmedewerkers Middelbaar Sociaal Agogisch Onderwijs (of soortgelijke diploma's) of een gelijkwaardig opleidingsniveau.</p> <p>Het personeel is geschoold en getraind in het uitvoeren van het reclasseringswerk.</p> <p>De organisatie ondersteunt faciliteiten tot vorming en opleiding van medewerkers.</p> <p>Minimaal jaarlijks vinden functioneringsgesprekken plaats.</p> <p>Leidinggevenden stellen zich naar medewerkers actief coachend op.</p> <p>Binnen de organisatie vinden op grotere of kleinere schaal activiteiten plaats met het oogmerk de betrokkenheid van medewerkers te behouden of te vergroten.</p> <p>De uitvoerders van de RISc / QuickScan zijn in het bezit van een recente licentie om deze instrumenten uit te voeren.</p> <p>De trainers zijn in het bezit van een recente licentie om de trainingen uit te voeren (max. 1 jaar oud).</p> <p>De trainers voldoen aan de eisen die gesteld worden in de programmahandleiding die is ingediend bij de goedgekeurde aanvraag bij de Erkenningscommissie Gedragsinterventies.</p>
B	De organisatie beschikt over een vastgelegd personeels- en opleidingsbeleid.	<p>Er is een personeels- of formatieplan overeenkomstig de planproductie.</p> <p>Er is een (jaarlijks) opleidingsplan voor medewerkers.</p> <p>Voor alle functies binnen de organisatie zijn competentieprofielen beschikbaar.</p> <p>Voor de uitvoerders van de RISc / QuickScan geldt als vereiste dat zij in het bezit zijn van een recente licentie om deze instrumenten uit te voeren.</p>

		Het geldt als vereiste voor gedragsinterventietrainers dat zij in het bezit zijn van een recente (max. 1 jaar oud) licentie om de betreffende training uit te voeren.
C	Het beleid en de uitvoering daarvan, dat is gericht op functionele ontwikkeling en het welbevinden van medewerkers, wordt periodiek gecontroleerd.	Functioneringsgesprekken worden geregistreerd en er wordt gecontroleerd of deze daadwerkelijk worden gehouden.
		Bij indiensttreding van de medewerkers wordt gecontroleerd dat zij het juiste opleidingsniveau hebben, een Verklaring Omtrent Gedrag hebben overhandigd en beëdigd worden.
		Er vindt controle plaats of het formatieplan in verhouding staat tot de planproductie.
		Er is een werkend systeem (administratie) waarmee gemonitord kan worden of de uitvoerders van de diagnostische instrumenten in het bezit zijn van een recente licentie.
		Er is een werkend systeem (administratie/FIT) waarmee gemonitord kan worden of de trainers in bezit zijn van een recente licentie.
		Er is een systeem dat de kwaliteit van de trainers controleert. Daarbij wordt gebruik gemaakt van video-opnames van de training. De interventiecoach beoordeelt de kwaliteit en koppelt deze terug aan de trainer.

2.2.2 *Communicatie*

De samenwerking met de netwerkpartners en de bijdrage aan de strafrechtketen ten behoeve van advies, toezicht, werkstraffen en gedragsinterventies, zijn afzonderlijk in de vier taakveldmodules opgenomen. Derhalve zijn de normen hieromtrent daarin opgenomen.

In deze paragraaf zal ingegaan worden op algemene communicatie met de ketenpartners en specifiek op de participatie van de reclassering in overlegvormen aangaande TBS, ZSM⁶, het veiligheidshuis, de reclasseringsbalie, het gevangeniswezen en de forensische zorg.

(Inter-)nationale regelgeving

In (inter-)nationale regelgeving zijn geen aanvullende artikelen opgenomen aangaande de communicatie.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

De Inspectie acht een aantal randvoorwaarden voor de communicatie als essentieel. Een goede top-down communicatie is van belang zodat de visie en doelstellingen van de organisatie naar concrete doelstellingen in het werkproces vertaald worden. Als tegenhanger daarvan moeten er voorzieningen zijn om bottom-up communicatie te waarborgen. Knelpunten die op de werkvloer leven zullen naar hogere gelederen moeten worden gebracht om beleid eventueel aan te passen. Naast de eerdere genoemde functioneringsgesprekken, zijn teamoverleggen tussen leidinggevend en uitvoerend medewerkers noodzakelijk. Deze overleggen dienen structureel plaats te vinden en deelname daaraan dient substantieel te zijn. Ook stelt de organisatie de medewerkers op de hoogte van (nieuwe) ontwikkelingen, en hierbij betreft de organisatie de medewerkers.

Behalve de communicatie met betrekking tot organisatorische aangelegenheden zal er een communicatiestructuur met betrekking tot de inhoud van het werk aanwezig moeten zijn. Regelmatige intervisie en/of casuïstiekbespreking dient hier een onderdeel van te zijn, aangevuld met werkinhoudelijk supervisie of begeleiding door een werkbegeleider.

Omdat van de reclasseringsorganisaties wordt verwacht dat zij nauw samenwerken met de ketenpartners zoals de penitentiaire inrichting, de politie en het OM, is het van belang dat zij goed toegankelijk zijn voor hen. Transparantie en een effectieve informatie-uitwisseling zijn essentieel voor een optimale onderlinge samenwerking. De Inspectie verwacht dat de ketenpartners tevreden zijn over de reclassering ten aanzien van de toegankelijkheid, de kwaliteit van de inhoudelijke overdracht van informatie en de deelname aan overlegvormen.

⁶ ZSM staat voor Zo snel, slim, selectief, simpel en samenlevingsgericht mogelijk een beslissing nemen over de afdoening van veel voorkomende criminaliteit.

In het kader van Justitiële Voorwaarden wordt er gewerkt aan een nauwere samenwerking tussen de ketenpartners.⁷ Een belangrijk aandachtspunt is dat afspraken die op hoger niveau worden gemaakt, worden teruggekoppeld in de eigen organisatie zodat iedereen hiervan op de hoogte is. Een goede interne en externe overlegstructuur voorkomt dat afspraken op managementniveau blijven liggen. Dit geldt ook voor bottom-up communicatie: knelpunten in de uitvoering komen op deze wijze op managementniveau en bij ketenpartners terecht. De reclasseringsorganisatie dient dan ook vertegenwoordigd te zijn tijdens de verscheidene overlegvormen met het OM, de politie en/of de penitentiaire inrichting. Tevens op casusniveau hebben de reclasseringswerkers frequent overleg met personen binnen voornoemde organisaties, zoals de ketenprocesmedewerker van het OM, een buurtregisseur bij de politie of een trajectbegeleider binnen de PI.

Ter beschikking stelling (tbs)

Een specialistische vorm van casuïstiekbespreking geldt voor de reclasseringswerkers met de taakspecialisatie tbs die deelnemen aan arrondissementale tbs-overleggen waaraan een consultant psychiater en/of psycholoog verbonden is. Tbs-gestelden worden standaard in dit overleg besproken. Volgens het 'Landelijk samenwerkingsprotocol tbs-klinieken en reclasseringsorganisaties bij de uitstroom van tbs-gestelden' dient ook de contactfunctionaris tbs van de reclassering bij dit overleg aanwezig te zijn.

Veiligheidshuis

Reclasseringsorganisaties zijn vertegenwoordigd in de veiligheidshuizen. De hiervoor aangewezen medewerkers zullen derhalve participeren in de belegde overlegvormen. Medewerkers weten de betreffende collega's die werkzaam zijn in het veiligheidshuis te vinden voor de benodigde informatie en indien relevant koppelen zij deze informatie vanuit overlegvormen ook terug.

ZSM

ZSM staat voor Zo snel, slim, selectief, simpel en samenlevingsgericht mogelijk een beslissing nemen over de afdoening van veel voorkomende criminaliteit. De reclasseringsorganisaties participeren in deze werkwijze en hebben op efficiënte en effectieve wijze overleg met de ketenpartners.

Reclasseringsbalie⁸

De drie reclasseringsorganisaties werken samen op de reclasseringsbalie. De reclasseringsbalie fungeert als contactorgaan tussen OM en de reclassering. Daarnaast vindt daar de toewijzing en verdeling van opdrachten tot reclasseringsadviezen en toezichten plaats, voeren reclasseringswerkers eventueel ter plaatse nog vroeghulp uit en adviseren zij aan de Officier van Justitie en rechter-

⁷ Ministerie van Veiligheid en Justitie. Structuur en borging. Praktijkbrief Justitiële Voorwaarden, nummer 4, april 2011.

⁸ Sinds de invoering van ZSM is de reclasseringsbalie een administratief verdeelpunt geworden.

commissaris over de voorgeleiding. Het is ook van belang dat de reclasseringsbalie zowel binnen het OM als bij de reclasseringswerkers bekend is en zij elkaar weten te vinden. In de 'Praktijkbrief Justitiële Voorwaarden van het Ministerie van Justitie en Veiligheid'⁹ wordt bijvoorbeeld aangegeven dat het wenselijk is dat er regelmatig overleg plaatsvindt tussen de reclasseringsbalie en de week-/piketdienst van het OM. Op deze wijze kunnen medewerkers de verdachten waarbij aan schorsing wordt gedacht de benodigde prioriteit toekennen.

Met de invoering van ZSM vindt ook daar de inhoudelijke toets plaats of reclasseringsinzet gewenst is. De reclasseringsbalie is een administratief verdeelpunt dat de reclasseringsopdrachten aan één van de reclasseringsorganisaties toebedeelt.

Gevangeniswezen

In verband met de uitvoering van Binnen Beginnen¹⁰ is er een nauwe samenwerking tussen de penitentiaire inrichting, CBTR (Centraal Bureau Terugdringen Recidive) en de reclasseringsorganisaties. Het is van belang dat een goede informatie-uitwisseling plaatsvindt over de gedetineerden die een dergelijk reclasseringstoezicht volgen en die hiervoor in aanmerking komen.

Forensische zorg

De forensische zorg behelst klinische zorg, ambulante zorg en/of beschermd wonen. Het NIFP/IFZ is verantwoordelijk voor de indicatiestelling voor klinisch forensische zorg. De drie reclasseringsorganisaties en het Gevangeniswezen zijn verantwoordelijk voor de indicatiestelling van ambulante zorg en beschermd wonen. De indicatiestelling hiertoe bevat de zorgbehoefte van de justitiabele en de beveiligingsnoodzaak. Is er behoefte aan klinische zorg, dan vraagt de reclasseringsorganisatie een indicatiestelling aan bij het NIFP/IFZ. Na de indicatie zoekt het NIFP/IFZ of de reclasseringsorganisatie een zorgaanbieder die past bij de zorgbehoefte en de beveiligingsnoodzaak van de justitiabele. Ook hier geldt dat een goede informatie-uitwisseling van belang is om tot de juiste indicatie en plaatsing te komen.¹¹ Is er behoefte aan ambulante zorg of beschermd wonen, dan stelt de reclasseringsorganisatie zelf een indicatie op met behulp van Ifzo.¹²

⁹ Ministerie van Veiligheid en Justitie. Persoonsgericht vanaf het begin. Praktijkbrief Justitiële Voorwaarden, nummer 1, december 2010.

¹⁰ Voorheen Terugdringen Recidive.

¹¹ Uitvoeringsprotocol Forensische zorg 2011.

¹² Informatievoorziening forensische zorg (Ifzo) is een webapplicatie, die de uitvoering van het forensische zorgstelsel ondersteunt en de informatie-uitwisseling tussen de ketenpartners vereenvoudigt. Het informatiesysteem Ifzo ondersteunt de hele keten van forensische zorg, van indicatiestelling tot en met facturatie.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

In de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling¹³ is wetgeving gewijzigd, waardoor bepaalde organisaties verplicht zijn om bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, dit te melden bij het Steunpunt huiselijk geweld. In de memorie van toelichting¹⁴ is opgenomen dat onder andere de reclassering verplicht is tot deze melding. Reclasseringsorganisaties dienen een interne werkwijze vastgelegd te hebben om aan deze meldingsplicht te voldoen.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De interne en externe communicatie functioneren naar behoren.	Er is regelmatig overleg tussen de verschillende functionarissen binnen de organisatie waarbij er ruimte is voor werkinhoudelijke supervisie of werkbegeleiding.
		Teamoverleg vindt regelmatig en met een vaste frequentie plaats waarbij de voor het overleg relevante functionarissen aanwezig zijn. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een agenda en notulen.
		Er is sprake van regelmatige intervisie of casuïstiekbespreking en medewerkers zijn tevreden over de invulling hiervan.
		Medewerkers zijn over het algemeen tevreden over de verticale en horizontale communicatie binnen de organisatie.
		Medewerkers zijn op de hoogte van, en betrokken bij (nieuwe) ontwikkelingen binnen de organisatie.
		Er is een contactfunctionaris tbs aangesteld die de contacten met de tbs-kliniek onderhoudt en zorgt voor sluitende voorbereiding en overdracht van toezicht op tbs-gestelden.
		Er is een apart tbs-overleg waarin advisering en toezicht omtrent tbs-gestelden wordt besproken, waarbij een consulent psychiater en/of psycholoog en de contactfunctionaris tbs aanwezig zijn.

¹³ Meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling, 24 maart 2013.

¹⁴ Memorie van toelichting 2011, nr. 33062.

		De bereikbaarheid, de kwaliteit van de inhoudelijke overdracht van informatie en de deelname aan overlegvormen worden gewaardeerd door de ketenpartners.
		De reclasseringsorganisatie is vertegenwoordigd in het veiligheidshuis en neemt deel aan de overlegvormen. Deze vertegenwoordigers zijn bekend bij de reclasseringswerkers en koppelen indien nodig relevante informatie terug aan de organisatie.
		De reclasseringsbalie is zowel binnen het OM als bij de reclasseringswerkers bekend en zij weten elkaar te bereiken.
		De reclasseringsorganisaties zijn vertegenwoordigd en hebben een actieve deelname in de overlegvormen met het OM, de politie, de PI (bijv. Binnen Beginnen) en aan de ZSM-tafels.
		De organisatie heeft overleg over de kwaliteit van de informatie-uitwisseling ten behoeve van de indicatiestelling forensische zorg.
		De reclasseringswerkers zijn bekend met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
B	De organisatie heeft een vastgelegde communicatiestructuur.	Er is een communicatiestructuur waarin is vastgelegd welke functionarissen met welke frequentie overleg voeren over welke onderwerpen.
		Met behulp van verschillende media informeert de organisatie medewerkers en externe partners over de gang van zaken binnen de organisatie.
		Er is een vastgelegde werkwijze hoe reclasseringswerkers een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling dienen te melden bij het Steunpunt huiselijk geweld.
C	De communicatiestructuur wordt door de organisatie gemonitord.	Er vindt controle plaats op de deelname aan en het doorgaan van teamoverleggen, casuïstiek en supervisie- of begeleidingsgesprekken.

2.2.3 Integriteit

(Inter-)nationale regelgeving

De CEPR besteedt aandacht aan een zorgvuldige selectie van medewerkers en benadrukt daarbij het belang van integriteit, humaniteit, professionaliteit en een passende persoonlijkheid voor het complexe reclasseringswerk (artikel 22). Zowel de CEPR (artikel 26) als de ECS (artikel 38-39) geven voorts aan dat er in de organisatie aandacht moet zijn voor de integriteit bij de

uitvoering van het werk. De ethische aspecten van het reclasseringswerk en een geformuleerde gedragscode zijn onderwerpen die hierin aan bod dienen te komen.

De Reclasseringsregeling 1995 verwacht van de medewerkers dat zij geen misbruik maken van hun bevoegdheden (artikel 36).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

De Inspectie verwacht dat er in een organisatie onder alle medewerkers sprake is van een gedragen en geborgd integriteitsbewustzijn. Daarom dient er binnen de organisatie aanhoudend aandacht te zijn voor integere functie-uitoefening, dat integriteitsdilemma's bespreekbaar zijn en dat er tijdens werkoverleggen met regelmaat aandacht voor dit thema is. Het management dient tevens zoveel mogelijk transparant te zijn ten aanzien van de informatieoverdracht over zijn aanpak van (vermeende) integriteitsschendingen.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	Er wordt in de organisatie actief invulling gegeven aan het integriteitbeleid.	De medewerkers zijn bekend met de gedragscode.
		In de organisatie is een vertrouwenspersoon integriteit beschikbaar en medewerkers weten wie deze functie vervult.
		De directie betracht zoveel mogelijk transparantie ten aanzien van de aanpak en afhandeling van integriteitsschendingen.
B	De organisatie beschikt over een vastgelegd integriteitbeleid.	De organisatie heeft vastgesteld integriteitbeleid dat bekend is bij de medewerkers.
		De organisatie beschikt over een vastgelegde gedragscode over al dan niet gewenst en ontoelaatbaar gedrag voor medewerkers.
C	De organisatie gaat regelmatig na in hoeverre medewerkers bekend zijn met het integriteitsbeleid.	Integriteitsbewustzijn wordt getoetst tijdens geformaliseerd overleg zoals werkoverleg, casuïstiek en functioneringsgesprekken.

2.2.4 Evaluatie

In de vorige hoofdstukken zijn telkens per criterium normen weergegeven op de dimensies uitvoering, beleid en check op de uitvoering. Bij het criterium evaluatie gaat de Inspectie na in hoeverre de organisatie er in slaagt om bij de verschillende aspecten van haar functioneren, benoemd in dit toetsingskader, stil te staan en vervolgens op basis van evaluaties van beleid, uitvoering en beheersmaatregelen een bepaald aspect of onderdeel hiervan bijstelt. Hierbij moet de organisatie het werkproces ook in de context van andere werkprocessen en in het licht van (beleids-)veranderingen bekijken. Bij het criterium evaluatie gaat het vooral om een toets van de loop der dingen op geaggregeerd niveau. De evaluatie kan leiden tot aanpassing van het beleid en de uitvoering.

De evaluatie van de werking van de adviesproducten, het reclasseringstoezicht, de gedragsinterventies en de werkstraffen, betreffen meer een vraagstuk voor wetenschappelijk onderzoek en effectmetingen. De Inspectie verwacht wel dat de algemene werkprocessen die voor het reclasseringsproces gelden worden geëvalueerd, maar ook de aspecten rechtspositie, organisatieaspecten en veiligheid die binnen de basismodule zijn aangehaald. Hetzelfde geldt voor de aspecten die binnen de modules over de taakspecialismen zijn beschreven, namelijk maatschappelijke reïntegratie, maatschappijbeveiliging en veiligheid van de projectplaatsen. Indien nodig stelt de organisatie op basis van de bevindingen haar werkwijze en het beleid bij. Hierbij is minimaal aandacht voor:

Rechtspositie en omgang

- de werkwijze omtrent informatieverstrekking aan de cliënt.
- de tevredenheid van de cliënten omtrent de informatieverstrekking.
- de afdoening van beklagzaken en of deze aanleiding geeft tot verbetering en aanscherping van het werkproces.
- de werkwijze omtrent het privacybeleid, waaronder het privacyreglement.
- de wijze van de omgang van reclasseringswerkers met de cliënten.

Organisatieaspecten

- tevredenheid onder de werknemers. Dit gebeurt door uitvoering van een medewerkerstevredenheidsonderzoek uit. Resultaten worden zo nodig aantoonbaar vertaald naar beleidsaanpassingen op het terrein van de personele zorg.
- de kwaliteit en de opzet van de (in- en externe) communicatiestructuur.

Algemene veiligheid en Veiligheid op de projectplaatsen

- de preventie van en omgang met incidenten.
- de RI&E. Deze dient regelmatig geactualiseerd te worden.

Maatschappelijke reïntegratie

- de tevredenheid van de keten- en netwerkpartners, evenals de opdrachtgevers en de projectplaatsen, ten aanzien van de samenwerking op het gebied van advies, toezicht, gedragsinterventies en werkstraf.
- de werkrelatie met de projectplaatsen.
- de ervaringen van de cliënt dat het reclasseringscontact heeft bijgedragen aan zijn resocialisatie.

Maatschappijbeveiliging

- de tevredenheid van de opdrachtgevers ten aanzien van de tijdigheid en kwaliteit van de adviesproducten, de uitvoering van en de verantwoording over het verloop van de toezichten, evenals de uitvoering van de gedragsinterventies.
- de wijze waarop de risico-identificatie plaatsvindt, evenals het verloop van de toezichten en het aantal vroegtijdige positieve en negatieve beëindigingen van het reclasseringstoezicht.
- de werkwijze omtrent de uitvoering van de werkstraf.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De organisatie evalueert met zekere regelmaat haar eigen functioneren.	De organisatie evalueert haar functioneren op de aspecten: rechtspositie en omgang, organisatieaspecten, veiligheid, maatschappelijke reïntegratie en de maatschappijbeveiliging. Medewerkers geven er blijk van geregeld betrokken te zijn bij activiteiten die gericht zijn op evaluatie van hun functionele handelen.
B	De organisatie beschikt over een document dat beschrijft op welke wijze de organisatie stelselmatig beleid onder de loep neemt.	In de organisatie is beleid voorhanden dat gericht is op de stelselmatige evaluatie van handelingen, systemen en procedures.
C	Het management van de organisatie houdt bij of de werkprocessen periodiek worden geëvalueerd.	De organisatie hanteert een evaluatiekalender om de effectiviteit en actualiteit van het bedrijfsproces cyclisch te beoordelen.

2.3 Veiligheid

In dit hoofdstuk staat de veiligheid voor de adviseurs, toezichthouders en trainers van gedragsinterventies centraal. Het criterium veiligheid op de werkstrafprojectplaatsen is opgenomen in de taakveldmodule voor de werkstraf.

2.3.1 Voorkomen intimidatie en agressie

(Inter-)nationale regelgeving

In de ARBO wet- en regelgeving zijn de rechten en plichten van de werkgever en de werknemer ten aanzien van arbeidsomstandigheden vastgelegd. Op grond hiervan is de organisatie verplicht maatregelen te nemen die de risico's op het werk verminderen.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Gezien de doelgroep van de cliëntèle van de reclassering en de belangen die voor de cliënten bij het reclasseringscontact een rol spelen, is er sprake van een verhoogd risico op intimidatie en agressie. Een organisatie zal daarom over voldoende opleiding en training moeten beschikken zodat medewerkers adequaat in kunnen spelen op risicosituaties. De Inspectie Sociale zaken en Werkgelegenheid (ISZW) heeft aanvullende richtlijnen opgesteld waar een organisatie aan moet voldoen om agressie en geweld door cliënten tegen te gaan.¹⁵ De ISZW beveelt aan dat er huisregels zijn voor bezoekers en cliënten waarin is opgenomen welk gedrag al dan niet van hen wordt geaccepteerd. Op de naleving van deze regels moet worden toegezien en zo nodig op in worden gegrepen. Daarnaast verwacht de ISZW dat er een protocol is waarin is opgenomen hoe medewerkers agressief gedrag van bezoekers of cliënten door een klantvriendelijke en servicegerichte opstelling zoveel mogelijk kunnen voorkomen. Benodigde bouwkundige en technische voorzieningen zoals glazen wanden of een hoge balie en een betrouwbaar alarm- of waarschuwingssysteem dienen aanwezig te zijn. Een procedure is aanwezig waarmee wordt gewaarborgd dat medewerkers adequate assistentie krijgen vanuit collega's, leidinggevenden, beveiligingsmedewerkers of politie.

¹⁵ Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Agressie en Geweld: waar let de Inspectie SZW op?

In het Handboek 3RO zijn voorzorgsmaatregelen met het oog op het verminderen van de risico's op intimidatie en agressie uitgewerkt. Voorbeelden hiervan zijn dat wanneer reclasseringswerkers op huisbezoek gaan zij traceerbaar moeten zijn, cliënten niet thuis mogen worden ontvangen en dat wanneer een cliënt een agressieve reputatie heeft (minimaal) het eerste gesprek met twee personen wordt gevoerd. Tijdens functioneringsgesprekken en werkoverleggen dienen onder andere deze risico's ter sprake te komen. Daarnaast moeten er richtlijnen zijn in welke setting met cliënten wordt gesproken. Instructies dienen gegeven te worden hoe men om moet gaan met de aanwezigheid van alarmknoppen, beveiligers of hoe men terug kan vallen op een collega.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	Voorzieningen gericht op het voorkomen van intimidatie en agressie zijn aanwezig en operationeel.	De veiligheidsinstructies ten aanzien van huisbezoek en andere contactmomenten zijn bekend en worden nageleefd.
		De veiligheidsinstructies ten aanzien van agressieve of intimiderende cliënten zijn bekend en worden nageleefd.
		Medewerkers beschikken over voldoende opleiding en training om adequaat op risicovolle situaties in te kunnen spelen.
		Er zijn fysieke veiligheidsvoorzieningen zoals toezicht op spreekkamers, alarmknoppen en gescheiden kantoor-/spreekruimte.
		De huisregels voor bezoekers en cliënten zijn zichtbaar aanwezig in ontvangstruimten.
		Veiligheidsrisico's zijn onderwerp van gesprek op individueel en unitniveau.
B	Er is beleid gericht op het voorkomen van intimidatie en agressie.	De organisatie beschikt over instructies hoe om te gaan met veiligheidsvoorzieningen zoals de aanwezigheid van alarmknoppen en beveiligers.
		De organisatie beschikt over veiligheidsinstructies ten aanzien van huisbezoek e.d.
		Er zijn veiligheidsinstructies hoe er wordt omgegaan met agressieve of intimiderende cliënten.
		Er is aanbod voor opleidingen en trainingen om medewerkers te leren omgaan met risicovolle situaties.
		Er zijn huisregels voor cliënten waaruit blijkt welk gedrag al dan niet geaccepteerd wordt.
C	De uitvoering van de veiligheidsinstructies ter voorkoming van agressie wordt stelselmatig gecontroleerd.	Er vindt controle plaats of veiligheidsinstructies worden nageleefd en voorzieningen operationeel zijn.

2.3.2 Omgang met incidenten

Bij de omgang met incidenten gaat het om de incidenten met betrekking tot agressie en/of intimidatie tussen medewerker en cliënt of om mediagevoelige zaken.

(Inter-)nationale regelgeving

Er is ten aanzien van de omgang met incidenten geen specifieke (inter-)nationale regelgeving.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

De ISZW geeft aan dat er een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) gemaakt moet worden om onder meer inzicht te krijgen waar en wanneer medewerkers met agressie en geweld te maken kunnen krijgen.¹⁶ Derhalve dient er een incidentenprotocol te zijn hoe incidenten gemeld worden, welke informatie wordt doorgegeven, hoe de communicatie verloopt en op welke wijze deze incidenten geregistreerd en geanalyseerd worden. Maar tevens hoe medewerkers assistentie of ondersteuning kunnen inroepen en waar zij agressie- of geweldsincidenten moeten melden. Ook dient er een opvang-/nazorgregeling te zijn geformuleerd. Op deze wijze kan er ondersteuning worden geboden aan de medewerker/slachtoffer. Om tot verbeteringen in de aanpak van agressie en geweld te komen worden regelmatig het gevoerde beleid en de getroffen maatregelen geëvalueerd.

In het Handboek Reclassering 3RO is opgenomen hoe de communicatie verloopt in geval van ernstige incidenten, trapsgewijs in de lijn en aan staffunctionarissen. Een incident dient aan de leidinggevende te worden gemeld. Het organisatiebeleid is erop gericht dat er bij ieder ernstig incident aangifte wordt gedaan. De unitmanager draagt zorg voor de begeleiding van het slachtoffer tijdens de aangifte. Er zijn maatregelen beschreven ten aanzien van nazorg voor eventuele slachtoffers. Ook dient het incident intern besproken en geëvalueerd te worden.

De Inspectie verwacht dat de organisatie bekend is met het incidentenprotocol en de agressie- en geweldsincidenten volgens de voorgeschreven werkwijze worden gerapporteerd.

Het 'Incidentenprotocol Reclassering' (april 2011) beschrijft hoe om te gaan met incidenten. Het gaat hierbij om de volgende incidenten:

- misstanden bij de uitvoering van reclasseringswerkzaamheden die mogelijk mediagevoelig zijn.
- overige zaken die mediagevoelig zijn.

¹⁶ Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Agressie en geweld: Waar let de Inspectie SZW op? 2012.

- recidive gedurende een toezicht (komt aan bod in de module Toezicht).

De Inspectie verwacht dat de organisatie bekend is met het Incidentenprotocol Reclassering en incidenten middels de voorgeschreven werkwijze en direct, doch binnen 24 uur na constatering van het incident, rapporteert.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	Incidenten worden gemeld, geregistreerd en geëvalueerd.	De organisatie beschikt over een actuele RI&E; de daarin opgenomen verbeterpunten zijn binnen een redelijk termijn daadwerkelijk en effectief aangepakt.
		Incidenten met betrekking tot agressie en/of intimidatie worden gemeld tot aan het juiste echelon zoals beschreven in het protocol.
		Incidenten worden vastgelegd en beschreven.
		Medewerkers zijn op de hoogte van de aanwezigheid van een incidentenprotocol en de inhoud ervan.
		Na een incident wordt de nazorg uitgevoerd volgens het protocol.
		Naar aanleiding van incidenten vinden evaluaties plaats en worden verbeteracties geformuleerd op grond van geconstateerde tekorten.
		Medewerkers zijn bekend met het 'Incidentenprotocol Reclassering' en incidenten die hieronder vallen worden volgens deze wijze gemeld.
B	De organisatie beschikt over vastgelegd beleid en protocol met betrekking tot de incidenten.	Er is in de organisatie een incidentenprotocol voor agressie- en geweldsincidenten.
		Er is een nazorgprotocol.
		Er is een werkwijze hoe om te gaan met het 'Incidentenprotocol Reclassering'.
C	De toepassing van het beleid met betrekking tot incidenten wordt gecontroleerd.	Er vindt controle plaats of de incidenten- en nazorgprocedures daadwerkelijk worden nageleefd.

3 Module 1: Advies

Algemeen

In de vernieuwde werkwijze advies¹⁷ zijn de verschillende reclasseringsrapportages teruggebracht tot drie soorten advies: een reclasseringsadvies op basis van de RISC¹⁸, eventueel aangevuld met andere diagnostiek en/of aanvullend onderzoek, een reclasseringsadvies (beknopt) op basis van de QuickScan^{19,20} en een reclasseringsadvies beknopt zonder diagnose. Het belangrijkste verschil tussen de eerste twee adviezen is dat alleen op basis van de RISC, in combinatie met een reclasseringsadvies, erkende gedragsinterventies of behandelingen (zowel intramuraal als ambulante) kunnen worden geadviseerd.

Afhankelijk van het adviesmoment en de opdrachtgever wordt gekozen voor één van de adviesformats. Elk adviesmoment kent een andere adviesbehoefte. Een rapport ten behoeve van de voorgeleiding bevat een tweeledig advies, bestaande uit al dan niet de mogelijkheden tot schorsen en de aanvraag van een reclasseringsadvies en/of rapportage Pro Justitia voor de rechtszitting. Een rapport in opdracht van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) bevat, al naar gelang het adviesmoment, een advies over deelname aan PP (Penitentiaal Programma) en de eventuele invulling daarvan en/of advies ten behoeve van het reïntegratieplan in het kader van Binnen Beginnen. Een reclasseringsadvies ten behoeve van v.i. (voorwaardelijke invrijheidsstelling) bevat, in afstemming met de trajectbegeleider vanuit het gevangeniswezen, een advies over de invulling van het reclasseringstoezicht. Een reclasseringsadvies ten behoeve van de rechtszitting en OM-afdoening bevat een reële en adequate sanctiemodaliteit. Een reclasseringsadvies tbs/PIJ bevat

¹⁷ Eindnotitie Ketenafspraken Advies, juni 2009.

¹⁸ Recidive Inschattingsschalen. Een diagnostisch instrument dat op gestructureerde wijze helpt in te schatten in welke mate er sprake is van risico op recidive en gevaar, welke criminogene factoren daaraan ten grondslag liggen en wat de kenmerken zijn van de responsiviteit van de cliënt. De conclusie daarover leidt tot een indicatie over noodzakelijke interventies voor gedragsverandering en risicomanagement.

¹⁹ QuickScan is een beknopt screening- en risicotaxatie-instrument dat de kans op recidive en de ontvankelijkheid voor begeleiding/behandeling helpt inschatten. Onderdeel van de QuickScan is de StatRec, waarmee een eerste risicotaxatie op basis van enkele statische risicofactoren gemaakt kan worden.

²⁰ Een reclasseringsadvies (beknopt) kan bij uitzondering tot stand komen zonder gebruikmaking van een diagnostisch instrument indien (1) er in een proces onvoldoende tijd beschikbaar is om de QuickScan uit te voeren (soms bij advisering t.b.v. voorgeleiding RC, TOM-zitting, OM-afdoening, (super)snelrecht, (2) er gezien de vraagstelling geen diagnostisch instrument nodig is (aanvraag naturalisatie, emigratievoornemen etc.), (3) er mondeling is geadviseerd of (4) het een deeladvies PP/ET betreft. Het streven is dat binnen de keten het uitbrengen van een reclasseringsadvies (beknopt) zonder diagnose als gevolg van onvoldoende tijd in 2012 niet meer nodig is.

een advies over de uitvoerbaarheid van de tbs-maatregel, het proefverlof tbs/PIJ of de voorwaardelijke beëindiging tbs. Ook kan er een milieurapportage worden geschreven. Hierin worden de onderzoeksresultaten van een milieuonderzoek opgenomen, als bijdrage aan de 'Tripelrapportage'.

3.1 Maatschappelijke reïntegratie

3.1.1 Bijdrage aan maatschappelijke reïntegratie

(Inter-)nationale regelgeving

De 'European rules on Community Sanctions and measures' (ECS) benadrukken in artikel 32, 55 en 71 dat de reclasseringsinterventies rekening dienen te houden met de rechten en sociale verplichtingen van de onder toezicht gestelde, deze zijn zinvol en trachten bij te dragen aan de persoonlijke en sociale ontwikkeling die van belang is om te integreren in de maatschappij. Daarnaast moeten de interventies maatwerk zijn, gericht op de specifieke omstandigheden van de onder toezicht gestelde.

'The Council of Europe Probation Rules' (CEPR) stelt dat het reclasseringswerk voor zover als mogelijk gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek (artikel 104). Ook stelt de CEPR dat een beoordeling van de individuele casus moet worden gemaakt op basis van een systematische en grondige beschouwing waarbij risico's, positieve factoren en de behoeftes worden meegenomen in deze afweging. Indien mogelijk zijn in deze beoordeling de eigen belangen van de cliënt en diens verantwoordelijkheidsgevoel meegenomen om recidive te voorkomen (artikel 66-67).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Het Handboek Reclassering 3RO geeft aan dat het reclasseringsadvies een bijdrage dient te leveren aan de maatschappelijke reïntegratie van de cliënt. Hiertoe dient een analyse te worden gemaakt van de persoon van de dader of verdachte, het gepleegde delict en de omstandigheden waarin die persoon tot zijn daad kwam. Ook is het wenselijk dat de beeldvorming van de cliënt jegens het slachtoffer wordt meegenomen, zijn eigen rol hierin (waaronder zijn verklaring ten aanzien van het delict), zijn veranderingsmogelijkheden, de weerstanden en belemmeringen. Dit kan een indicatie geven op de kans van slagen van interveniëren. Deze analyse mondt uit in een diagnose en een conclusie ten aanzien van wat volgens de reclassering in het vervolg van het straf- en/of hulpverleningsproces moet gebeuren met de cliënt, om te trachten de recidiverisico's te reduceren en te (re-)integreren in de samenleving. De diagnose is een professioneel oordeel van een reclasseringswerker waarbij een wetenschappelijk onderbouwd diagnose-instrument wordt gebruikt. In het rapport staat het professionele oordeel vermeld en kan de uitslag van het diagnose-instrument, dat als hulpmiddel fungeert, worden weggelaten. Uit het dossier moet de uitslag van het diagnose-instrument wel te herleiden zijn. Op grond van de diagnose wordt een plan van aanpak opgesteld, en indien nodig een indicatiestelling forensische zorg aangevraagd. In paragraaf 3.2.1 is de wijze waarop aan dit plan van aanpak invulling wordt gegeven nader belicht.

Volgens de 'Eindnotitie ketenafspraken advies' (2009) bevat een reclasseringsadvies, indien geïndiceerd, een beschrijving van de gedragsinterventies en/of behandeling die ingezet moet worden om de kans op recidive te reduceren. Uit het rapport moet tevens blijken dat de uitvoerbaarheid van de interventie is geverifieerd. Het reclasseringsadvies dient te zijn gebaseerd op een diagnose met gebruik van RISc, QuickScan en/of een andere met wetenschappelijk onderzoek onderbouwd instrument. Hier kan tevens gebruik worden gemaakt van verdiepingsdiagnostiek, zoals de Static 99 (zedendelict).

Naast de advisering over de reguliere voorwaardelijke sanctie waarbij reclasseringstoezicht wordt opgelegd, of waarbij er sprake is van een schorsingstoezicht, zijn er tevens een aantal andere specifieke toezichtmodaliteiten waarin de reclassering een adviserende rol heeft over het plan van aanpak, reïntegratie-/verblijfsplan en de invulling van het toezicht:

- *Inrichting Stelselmatige Daders (ISD)*

De reclassering adviseert op basis van een RISc over de noodzakelijkheid c.q. wenselijkheid van de maatregel. Op basis hiervan wordt een detentie- en reïntegratieplan opgesteld.²¹

- *Binnen Beginnen*²²

In het kader van Binnen Beginnen wordt voorafgaand aan de extramurale fase de invulling van het toezicht gebaseerd op een advies van de reclassering en het gevangeniswezen. Het reïntegratieplan is geen gezamenlijke verantwoordelijkheid van het gevangeniswezen en de reclassering. Dit houdt in dat zij niet op één lijn hoeven te zitten. Een reïntegratieplan in het kader van Binnen Beginnen waarin interventies worden voorgesteld, vindt plaats op basis van diagnostiek aan de hand van de RISc.²³

- *Voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.)*

In het geval van voorwaardelijke invrijheidsstelling adviseert zowel de reclassering op basis van een RISc, als de trajectbegeleider van het gevangeniswezen, over de oplegging van bijzondere voorwaarden.²⁴

- *Forensisch psychiatrisch toezicht (fpt)*

Voor aanvang van het fpt proefverlof schrijft de reclassering een maatregelrapport waarin de voorwaarden worden opgenomen die gelden bij de uitvoering van het proefverlof. Dit sluit aan op de risicotaxatie van het fpc en eventueel wordt een RISc afgenomen. Ook bij fpt voorwaardelijke beëindiging stelt de reclassering een maatregelrapportage op waarin de voorwaarden voor het toezicht zijn opgenomen en wordt er aandacht besteed aan crisisopname.²⁵

²¹ Draaiboek Samenwerkingsmodel GW-3RO, november 2007.

²² Binnen Beginnen, bulletin 2, juni 2011.

²³ Beleidskader Diagnose & Advies. Cees van Stijn. Definitieve versie, 10 september 2009.

²⁴ V.i.zier - Beleids- en procesafspraken voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.). Versie 2.0. 14 april 2011.

²⁵ Beleidskader Forensisch psychiatrisch toezicht (fpt). Ministerie van Veiligheid en Justitie. April 2011.

Onderbouwing van een reclasseringsadvies met behulp van een wetenschappelijk onderbouwd diagnose-instrument is een vorm van borging voor het uitgangspunt dat het reclasseringsadvies daadwerkelijk bijdraagt aan de maatschappelijke integratie van de cliënt. De vraag of de reclasseringsinterventie daadwerkelijk heeft bijgedragen aan de maatschappelijke reïntegratie kan ook bij de cliënt zelf worden neergelegd. Deze heeft immers zicht op hoe reclasseringsinterventies zijn leven en keuzes kunnen beïnvloeden. De informatie van de cliënt is van belang voor kwaliteitsontwikkeling, vergelijkbaar met de 'gedetineerdensurvey' in het Gevangeniswezen. Om het effect van een interventie op de maatschappelijke integratie echt te kunnen meten is lange termijn onderzoek naar de samenhang tussen diagnose, uitvoering van interventies en resultaten in termen van maatschappelijke reïntegratie noodzakelijk.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De adviezen in de rapportages richten zich op reïntegratie en het voorkomen van recidive.	In reclasseringsadviezen/maatregelrapporten worden bijzondere voorwaarden voorgesteld die reïntegratie van de cliënt c.q. voorkoming van herhaling van delictgedrag tot doel hebben. ²⁶
		De in het advies voorgestelde interventies zijn onderbouwd met een gevalideerd instrument zoals RISC of QuickScan. Het advies in een plan van aanpak, detentie- & reïntegratieplan ten behoeve van respectievelijk v.i., Binnen Beginnen en ISD is op basis van een RISC tot stand gekomen.
		Bij afwijking van het advies ten aanzien van de uitkomst van de RISC (of ander instrument) is deze helder onderbouwd en vastgelegd in het dossier.
B	De organisatie heeft beleid waaruit blijkt dat adviezen tot doel hebben om recidive te voorkomen.	Er zijn heldere regels of instructies voor het gebruik van RISC, Quickscan of andere gevalideerde diagnose-instrumenten (bijv. Static 99) bij het opstellen van een reclasseringsadvies. Voor deze reclasseringsadviezen zijn formats aanwezig.
C	De uitkomsten van de diagnostiek en de inhoud van de adviezen worden gecontroleerd op hun bijdrage aan reïntegratie of recidivevermindering.	Er vindt controle plaats of reclasseringsadviezen gebaseerd zijn op gevalideerde diagnose-instrumenten.
		Er vindt controle plaats of de reclasseringsadviezen zich richten op reïntegratie en het verminderen van de kans op recidive.

²⁶ Voor zover dit mogelijk is op grond van de uitkomst van de RISC.

3.1.2 *Samenwerking met netwerkpartners*²⁷

(Inter-)nationale regelgeving

De ECS halen in artikel 70 het belang van een goede werkrelatie met maatschappelijke organisaties aan. In de regelgeving is verder niets vastgelegd over samenwerking met netwerkpartners ten behoeve van maatschappelijke reïntegratie.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

In het Handboek Reclassering 3RO en het boek 'Het delict als maatstaf, methodiek voor werken in een gedwongen kader'²⁸ is samenwerking met netwerkpartners als een vanzelfsprekendheid gesteld. In de afgelopen tien jaar heeft de rol van reclasseringswerker zich steeds meer ontwikkeld van een 'doe-het-zelver' naar een 'case-manager'. Deze ontwikkeling is nog eens versterkt doordat de zorg voor ex-cliënten steeds meer bij gemeenten is neergelegd. De reclassering dient daarom actief samen te werken met instellingen en organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan gedragsverandering en reïntegratie van cliënten, zoals gemeenten, maatschappelijke organisaties, onderwijs, (gezondheids-)zorg, forensische behandelcentra en GGz. De inhoud van de reclasseringsadviezen geeft blijk van overleg met relevante instellingen of er wordt naar instellingen doorverwezen die een bijdrage kunnen leveren aan de gedragsverandering en/of reïntegratie van de cliënt.

²⁷ Onder netwerkpartners worden hier maatschappelijke organisaties verstaan, niet zijnde justitieorganisaties zoals OM/ZM, politie en DJI, deze worden met ketenpartners aangeduid.

²⁸ Menger en Krechtig, 2004.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	Uit de advisering blijkt dat de reclassering actief samenwerkt en afstemt met instellingen die een bijdrage kunnen leveren aan gedragsverandering en reïntegratie van cliënten.	Bij de advisering wordt gebruik gemaakt van informatie of medewerking van instanties die kunnen bijdragen aan gedragsverandering en reïntegratie.
		In de advisering vindt, indien geïndiceerd, verwijzing plaats naar instanties die kunnen bijdragen aan gedragsverandering en/of reïntegratie zoals maatschappelijke opvang of begeleiding, behandelinstellingen, (schuld-)hulpverlening, werk- of uitkeringsinstanties etc.
		Reclasseringswerkers verwijzen cliënten, indien geïndiceerd, door naar zorg, al dan niet met behulp van een indicatiestelling forensische zorg uitgevoerd door het NIFP/IFZ.
		Reclasseringswerkers zijn op de hoogte van het zorgaanbod in hun regio en de heersende afspraken met de zorginstellingen.
B	Met gemeenten en zorginstellingen zijn afspraken gemaakt met betrekking tot samenwerking en nazorg van onder toezicht gestelden.	De reclasseringsorganisatie heeft afspraken gemaakt met lokale instellingen, bijvoorbeeld in de vorm van convenanten.
C	De organisatie controleert op basis van de reclasseringsadviezen of er voldoende gebruik wordt gemaakt van het aanbod van andere zorginstellingen.	Er vindt controle plaats of reclasseringswerkers op grond van hun professionele oordeel een afweging maken tussen toeleiden naar zorg of interne gedragsinterventies.

3.2 Maatschappijbeveiliging

3.2.1 *Bijdrage aan de strafrechtketen*

(Inter-)nationale regelgeving

De CEPR benoemt dat een reclasseringsadvies gebaseerd moet zijn op geïdentificeerde informatie die zoveel mogelijk geverifieerd is bij derden (artikel 43). Voorts heeft een cliënt recht op inzage in het reclasseringsadvies en zijn mening over het advies moet in het rapport worden opgenomen indien dit voorhanden is (artikel 46).

Op basis van artikel 59.5 Wetboek van Strafvordering wordt de reclassering onverwijld op de hoogte gebracht van een in verzekeringstelling. Derhalve heeft de in verzekering gestelde recht op een vroeghulpbezoek van de reclassering.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

De reclassering adviseert haar opdrachtgevers over de meest adequate sanctie en inzet: onder andere wel of geen werkstraf, een korte vrijheidsstraf, plaatsing in een Inrichting voor Stelselmatige Daders, al dan niet deelname aan een op recidivevermindering gerichte interventie of toezicht op de naleving van bijzondere voorwaarden bij de veroordeling.²⁹ De reclassering adviseert ook in de fase van in verzekeringstelling.

Om een constructieve bijdrage aan de strafrechtketen te leveren, moeten de reclasseringsadviezen tijdig voor de rechtszitting aanwezig zijn en inhoudelijk over voldoende kwaliteit beschikken. In het Landelijk Strafprocesreglement zijn de termijnen voor de aanlevering van het dossier, inclusief het reclasseringsadvies, van het OM aan ZM vastgelegd. Bij politierechterzittingen dient het dossier uiterlijk drie weken voor de zittingsdatum aan de rechtbank te worden aangeboden, bij zittingen van de meervoudige kamer uiterlijk vier weken voor de zitting. Vanwege de verwerkingstermijn van zes weken voor het uitbrengen van een reclasseringsadvies en een termijn van een week voor verspreiding van de stukken door het OM, moet om deze termijnen te kunnen halen, de adviesopdracht minimaal tien à elf weken voor de zitting aan de reclassering worden verstrekt. De reclassering dient derhalve bij een politierechterzitting vier weken en bij een zitting van de meervoudige kamer vijf weken voor de zitting het reclasseringsadvies uit te brengen. In het kader van Binnen Beginnen brengt de reclassering het advies binnen 28 kalenderdagen uit bij een strafrestand van minder dan zes maanden en binnen 56 kalenderdagen bij een strafrestand van meer dan zes maanden. Als de reclassering het

²⁹ Brief van de Minister van Justitie aan de Tweede kamer d.d. 14 maart 2005. Reclasseringsbeleid: brief over de inrichting reclasseringsorganisatie (kamerstuk 29270, nr. 7).

reïntegratieplan niet combineert met een PP-advies en dus alleen een Reclasseringsadvies PP uitbrengt, dient deze binnen 28 dagen te worden uitgebracht. De reclassering bericht zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk drie weken voor de leverdatum, aan het OM dat de verdachte onbereikbaar is of niet wil meewerken. Ditzelfde termijn geldt bij behoefte aan een verdiepingsslag, zoals een Indiciestelling Forensische Zorg, waarvoor extra tijd nodig is om tot een gedegen plan van aanpak te komen. Bij een OM-zitting brengt de reclassering uiterlijk één week voor de zittingsdatum het reclasseringsadvies uit. Eenzelfde termijn geldt hier bij behoefte aan een verdiepingsslag, het niet kunnen bereiken van de cliënt of weigering van meewerken aan het onderzoek.³⁰ De werkbegeleider en/of de unitmanager hebben een rol in de aansturing van en de controle op de reclasseringswerkers zodat de adviesproducten tijdig worden aangeleverd.

Wanneer de reclassering voorziet dat zij niet tijdig aan alle adviesopdrachten kan voldoen, bepaalt de reclassering op basis van vastgestelde criteria welke adviesopdrachten prioriteit krijgen. De reclasseringsunits kunnen de reclasseringsbalie verantwoordelijk maken voor het wachtrijbeheer. De reclassering dient de prioriteitsstelling per casus terug te koppelen aan de opdrachtgever. Deze prioriteitscriteria zijn gebaseerd op het justitieel kader (tbs-/PIJ-zaken, ISD, v.i.), landelijk bepaalde doelgroepen (plegers van huiselijk geweld, veelplegers, first-offenders en jeugdigen), ernst van het delict, risicoprofiel (gevaarrisico, recidivekans en kans op onttrekking aan de voorwaarden), impact slachtoffer, geschokte rechtsorde en advies op aanvraag van ZM (wordt altijd gehoor aan gegeven).³¹

Ten aanzien van de vroeghulp laat de capaciteit bij de reclassering het niet altijd toe dat aan iedere in verzekering gestelde vroeghulp wordt verleend en er een adviesrapportage wordt opgesteld. Ook hiervoor geldt dat er prioriteitstelling moet plaatsvinden.³²

De reclassering geeft advies ten behoeve van opdrachtgevers van OM, ZM en DJI. Van een advies mag verwacht worden dat het tegemoet komt aan de eisen die de opdrachtgever aan het advies stelt. De inhoudelijke criteria van het reclasseringsadvies zijn volgens de Eindnotitie Ketenaafspraken Advies (juni 2009):³³

- antwoord op de vraagstelling van de opdrachtgever.
- het advies wordt door de opdrachtgever beoordeeld als concreet en relevant.

³⁰ Aanwijzing advies, toezicht, en naleving van voorwaardelijke sancties (2010A013).

³¹ Eindnotitie Ketenaafspraken Advies, juni 2009.

³² Aanwijzing advies, toezicht, en naleving van voorwaardelijke sancties (2010A013).

³³ Eindnotitie Ketenaafspraken Advies, juni 2009.

- in het advies worden feiten, aannames en meningen onderscheiden.
- er is aangegeven op basis van welke informatie/instrumenten het advies tot stand is gekomen.
- het conceptrapport is met de cliënt besproken of bevat een motivatie waarom dit niet is gebeurd.
- het reclasseringsadvies wordt ondersteund door minimaal één referent of bevat een toelichting waarom er geen referent is geraadpleegd.
- het advies is onderbouwd: de voorgestelde (gedrags-)interventies/behandeling, sancties en/of voorwaarden sluiten aan bij de ingeschatte risico's, risicofactoren en beïnvloedbaarheid. Afwijkingen hierop worden gemotiveerd.
- de uitvoerbaarheid van de interventies in het advies wordt gecontroleerd en expliciet vermeld.
- het advies van de reclassering is overgenomen dan wel aantoonbaar gebruikt in de motivering van de justitiële beslissing;
- het advies is tijdig aangeleverd.

Lokaal kunnen afspraken gemaakt zijn over de leverdatum, in aanvulling op de doorlooptijden van het landelijke beleid. Bij een professionele organisatie hoort dat deze tevredenheid met enige regelmaat wordt getoetst. Iedere organisatie heeft intern afspraken voorhanden over de wijze van verdeling van zaken en een administratiesysteem waarin de gewenste leverdatum wordt bijgehouden.

De reclasseringsbalie is in de uitwisseling van informatie tussen reclassering en OM het informatieknooppunt. Hier vindt tevens de verdeling van de adviesopdrachten plaats aan de drie reclasseringsorganisaties. Om te waarborgen dat cliënten naar de juiste reclasseringsorganisatie worden doorverwezen, is het van belang dat er werkinstructies zijn ten behoeve van deze verdeling.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De adviesproducten leveren een bijdrage aan tijdige en adequate oordeelsvorming van de opdrachtgever aangaande de op te leggen of uit te voeren sanctiemodaliteit.	Het reclasseringsadvies beschrijft een reële en adequate sanctiemodaliteit.
		Het reclasseringsadvies voldoet aan de inhoudelijke criteria. ³⁴
		Reclasseringsadviezen worden, afhankelijk van het doel en de aanvraag, binnen het daarvoor gestelde termijn opgeleverd.
		De opdrachtgevers zijn tevreden over de inhoud van de reclasseringsadviezen.
		Er vindt prioriteitstelling plaats, dit gaat in overleg met de opdrachtgevers.

³⁴ Op basis van de Eindnotitie Ketenafspraken Advies, juni 2009: de tien criteria zoals in paragraaf 3.2.1 van het toetsingskader is beschreven.

		De organisatie stelt de opdrachtgever volgens de vastgelegde termijnen op de hoogte wanneer niet voldaan kan worden aan de opdracht of wanneer een verdiepingsslag noodzakelijk is waardoor de leverdatum niet meer haalbaar is.
B	Er zijn afspraken gemaakt met de opdrachtgevers aangaande advisering over de sanctiemodaliteit.	Er zijn afspraken en instructies ten aanzien van de (tijdige) oplevering van adviesproducten conform de afspraken met de opdrachtgevers.
		Er zijn vastgestelde criteria voor prioriteitstelling van adviesopdrachten, ook voor de fase van inverzekeringstelling.
		Er zijn werkinstructies voor de verdeling van adviesopdrachten aan de drie reclasseringsorganisaties.
C	De organisatie checkt of de reclasseringsadviezen bijdragen aan een tijdige en adequate oordeelsvorming van de opdrachtgevers.	Er vinden controles plaats of de leverdata van de reclasseringsadviezen worden gehaald.
		Er vinden controles plaats of de reclasseringsadviezen voldoen aan de inhoudelijke criteria.

3.2.2 *Risico-identificatie en -beheersing*

(Inter-)nationale regelgeving

De CEPR geeft aan dat wanneer er in een toezicht gebruikt wordt gemaakt van elektronische controle, dit gecombineerd moet worden met interventies die zowel reïntegratie, als afstand nemen van criminele activiteiten, bevorderen (artikel 57). Het niveau van deze technologische controle mag niet hoger zijn dan noodzakelijk is in de individuele casus, waarbij de ernst van het gepleegde delict en het gevaarsrisico worden meegewogen (artikel 58).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

In een reclasseringsadvies staan drie vragen centraal:

- is er sprake van een kans op herhaling van delictgedrag en zo ja, welke interventies op het gebied van gedragsbeïnvloeding en risicomangement kunnen deze kans verkleinen en de kans op duurzame reïntegratie vergroten;
- wat betekent dit voor de invulling en uitvoerbaarheid van bijzondere voorwaarden bij schorsing van de voorlopige hechtenis of de strafrechtelijke afdoening;

- zijn er bepaalde persoonskenmerken of omstandigheden waar rekening mee gehouden moet worden bij de oplegging van de sanctie, in de zin van uitvoerbaarheid of ongewenste effecten.³⁵

Door bij de totstandkoming van adviesproducten de QuickScan en de RISc te gebruiken (zie 3.1.1), wordt ook een inschatting gemaakt van het recidiverisico. Wanneer op basis hiervan een reclasseringstoezicht wordt geadviseerd, worden ook één of meerdere bijzondere voorwaarden opgenomen in het reclasseringsadvies. Zoals in de 'Factsheet advisering bijzondere voorwaarden'³⁶ staat beschreven, speelt bij het indiceren van bijzondere voorwaarden een aantal algemene overwegingen een rol. De bijzondere voorwaarde dient betrekking te hebben op het recidiverisico of op de criminogene factor, deze is uitvoerbaar en te handhaven. Ook dient de aard en de hoeveelheid bijzondere voorwaarden proportioneel te zijn, heeft de onder toezicht gestelde voldoende draagkracht hiervoor, is het recidive beperkend en moet er sprake zijn van samenhang en consistentie. Het uitgangspunt is dat wanneer er sprake is van een laag recidiverisico, er geen bijzondere voorwaarden geïndiceerd zijn, tenzij de situatie van de cliënt daar toch om vraagt. De bijzondere voorwaarden worden geformuleerd zoals die binnen het programma Justitiële Voorwaarden zijn ontwikkeld. De bijzondere voorwaarden betreffen:

Vrijheidsbeperkend	Gedragbeïnvloedend	Op zorg gerichte voorwaarden	Herstellende voorwaarden ³⁷	Overig
meldplicht	gedragsinterventie	ambulante behandeling	schadevergoeding	andere voorwaarden het gedrag betreffende
contactverbod		opname in een zorginstelling (klinisch)	schadeherstel	waarborgsom ³⁸
locatieverbod		opname in een instelling voor begeleid wonen of maatschappelijke opvang	stortingen in een schadefonds	
locatiegebod				
drugs- en alcoholverbod				

³⁵ Beleidskader Diagnose & Advies. Cees van Stijn. Definitieve versie, 10 september 2009.

³⁶ Factsheet Advisering bijzondere voorwaarden voor medewerkers van drie reclasseringsorganisaties. Uitgave van 3RO. Mei 2012.

³⁷ Hier houdt de reclassering geen toezicht op maar de rechter kan dit wel opleggen.

³⁸ Hier houdt de reclassering geen toezicht op maar de rechter kan dit wel opleggen.

In het reclasseringsadvies zullen naast een recidive-inschatting en voorwaarden, ook instrumenten beschreven moeten zijn hoe de reclasseringswerker de naleving van de voorwaarden controleert tijdens de toezichtfase. Dit geldt tevens voor een reclasseringsadvies (beknopt) wanneer schorsing van de voorlopige hechtenis wordt overwogen. Deze instrumenten dienen te zijn afgestemd op de aard en de ernst van de risico's, de persoon en de omstandigheden. Mogelijke controlemiddelen zijn gesprekken met de toezichthouder op het kantoor van de reclassering (frequentie is afgestemd op risico's en reïntegratie), huisbezoek, (onaangekondigd) bezoek aan de werkgever of aan het huisadres van de cliënt, 24-uurs toezicht door derden, urinecontrole, alcoholcontrole, elektronisch toezicht, afspraken met politie, afspraken met sociaal of functioneel netwerk et cetera.

Volgens de 'Aanwijzing Elektronisch Toezicht'³⁹ wordt bij overweging van elektronisch toezicht een reclasseringsadvies aangevraagd bij de reclassering. Hierin wordt expliciet ingegaan op de maximale duur van deze periode en in welke mate de elektronische controle de bewegingsvrijheid beperkt. Zowel bij een (deels) voorwaardelijke veroordeling als schorsing uit de voorlopige hechtenis, wordt elektronische controle nadrukkelijk overwogen wanneer er wordt gedacht aan de bijzondere voorwaarden locatieverbod of locatiegebod en het een toegevoegde waarde is voor de uitoefening van het toezicht, bijvoorbeeld bij verdenking of veroordeling van een ernstig zeden- of geweldsdelict (waaronder huiselijk geweld). Daarnaast wordt de dreiging die slachtoffers kunnen ondervinden meegenomen in deze afweging. Contra-indicaties zijn gelegen in de (feitelijke) onmogelijkheid van de verdachte zich aan de afspraken te kunnen houden (bijvoorbeeld door het ontbreken van een aanvaardbaar verblijfadres), bij de inschatting van de reclassering dat de verdachte zich niet strikt zal houden aan de na te leven afspraken, of bij vermoedens van vluchtgevaar.

Wanneer er geen bijzondere voorwaarden worden geadviseerd, dient dit gemotiveerd te zijn beschreven in het reclasseringsadvies.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	In de adviezen worden risico's en indien nodig controlemiddelen beschreven die kunnen bijdragen aan risicobeheersing op de geïdentificeerde risico's.	In het reclasseringsadvies is de ernst en de aard van het recidiverisico beschreven. In het reclasseringsadvies zijn, indien geïndiceerd, controlemiddelen om het recidiverisico te beheersen beargumenteerd en genoteerd op de wijze zoals dat in het programma Justitiële Voorwaarden staat voorgeschreven.

³⁹ Aanwijzing Elektronisch Toezicht. 2010A008.

		Adviseurs zijn bekend met de mogelijkheden tot het inzetten van elektronische controle en de contra-indicaties hiervoor.
		Wanneer er geen bijzondere voorwaarden zijn geadviseerd, is dit gemotiveerd beschreven in het reclasseringsadvies.
B	Er is beleid voor het inschatten van risico's en het indien nodig toepassen van controlemiddelen om deze te beheersen.	Er zijn heldere instructies voor het beschrijven van recidiverisico's in het rapport en het indien nodig toepassen van controle-instrumenten om deze te beheersen.
		Er is een procesbeschrijving wanneer elektronische controle ingezet kan worden als controlemiddel.
C	De toepassing en het effect van de in de reclasseringsadviezen benoemde controlemiddelen wordt gecontroleerd.	Er vindt controle plaats of de risico-inschatting en de toepassing van controlemiddelen volgens de instructies plaatsvinden.

4 Module 2: Toezicht

Algemeen

In 2009 is de grondslag gelegd voor het vernieuwde reclasseringstoezicht: Redesign Toezicht. Het programma Redesign Toezicht is onderdeel van het veiligheidsbeleid van de regering, uitgewerkt in het programma Justitiële Voorwaarden. Omdat het Redesign Toezicht inmiddels volledig is geïmplementeerd, zal dit in de rest van het toetsingskader als 'toezicht' worden aangeduid. Een van de doelstellingen van het veiligheidsbeleid is de verbetering en ruimere toepassing van voorwaardelijke modaliteiten, zoals de voorwaardelijke gevangenisstraf en de schorsing van preventieve hechtenis onder voorwaarden. Voorwaardelijke straffen worden hierin gezien als een belangrijk alternatief voor de korte gevangenisstraf. Door een voorwaardelijke sanctie op te leggen in plaats van een korte gevangenisstraf kan beter gewerkt worden aan gedragsverandering. Om deze doelstelling te verwezenlijken achtte de toenmalige minister van Justitie dat bijzondere voorwaarden specifiekere moeten worden beschreven in een vonnis of v.i.-besluit dan tot dan toe gebruikelijk was: *"De bijzondere voorwaarden die opgelegd worden, moeten zijn geënt op het misdrijf, het maatschappelijk risico en de problemen van de dader. Een goede -op maat gesneden- invulling van de bijzondere voorwaarden maakt het makkelijker om af te zien van een korter(e) vrijheidsstraf en aldus de voordelen te incasseren die een extramurale sanctie heeft ten opzichte van die vrijheidsstraf. Met name in het segment van de voorwaardelijke vrijheidsstraffen tot een jaar valt hier het nodige te winnen."*⁴⁰

Ten aanzien van een strafrechtelijke interventie worden vier kwaliteitseisen onderscheiden:

- Zekerheid: Het effect van de strafrechtelijke interventie wordt groter naarmate de zekerheid dat een interventie plaatsvindt toeneemt. Een toezicht dat wordt opgelegd zal moeten worden uitgevoerd;
- Snelheid: Hoe sneller de reactie op de normschending plaatsvindt, hoe groter het gedragsbeïnvloedende karakter is. De aanvang van het reclasseringstoezicht dient zo snel mogelijk op de oplegging te volgen;
- Strengheid: De reclassering moet oog hebben voor de proportionaliteit c.q. de zwaarte van de interventie die door de rechter is opgelegd. Er dient rekening te worden gehouden met de aard en intensiteit van het reclasseringstoezicht wanneer door de reclassering aanvullende aanwijzingen worden gegeven;

⁴⁰ Ministerie van Justitie. Maatregelen recidive reductie: nadruk op nazorg. Brief aan de Tweede Kamer van 29 augustus 2008, kenmerk 5549574/08/DSP. Den Haag, 2008.

- Rechtsgehalte: De overheid heeft bevoegdheden om op te treden tegen daders/verdachten, maar de uitoefening daarvan is aan grenzen gebonden.⁴¹

Bij de uitvoering van het reclasseringstoezicht wordt een landelijke standaard beoogd, zodanig dat de reclasseringstoezichten op een overeenkomstige wijze worden uitgevoerd. Onderstaande kwaliteitseisen en uitgangspunten zullen in de volgende paragrafen uitgebreider aan bod komen:

1. Het toezicht is opgedeeld in drie verschillende toezichtniveaus. Op deze manier moeten alle doelgroepen bediend kunnen worden, elk met een eigen inhoud van interventies en afspraken.
2. Er is sprake van een combinatie van controle op en begeleiding in het nakomen van de bijzondere voorwaarden. De inzet van deze combinatie is afhankelijk van het recidiverisico en de kans op schade en letsel in de relatie tot reïntegratiekansen. Dit wordt gebaseerd op een diagnose waarvan risicotaxatie onderdeel is.
3. Om effect te sorteren is het van belang dat continuïteit en consistentie kenmerken zijn van het traject.
4. De handhaving van bijzondere voorwaarden is enkel mogelijk als het (niet) naleven kan worden vastgesteld met effectieve en efficiënte controlemethoden.
5. Het toezicht dient te worden uitgevoerd binnen de daarvoor door de opdrachtgever(s) beschikbaar gestelde financiële breedte. De inzet van menskracht en middelen is derhalve zowel efficiënt als effectief.⁴²

In 2010 is door de directeuren van de drie reclasseringsorganisaties opdracht gegeven om audits uit te voeren in alle toezichtunits van de reclasseringsorganisaties. De audits vormen een onderdeel van een stapsgewijze aanpak om interne audits als kwaliteitinstrument in te voeren binnen de drie reclasseringsorganisaties. De Inspectie zal uit deze audits informatie halen voor de inspecties.

Vanuit het toetsingskader van de interne audits 'toezicht' van de drie reclasseringsorganisaties wordt een goed toezicht samengevat in tien punten waaraan het moet voldoen:⁴³

- conform vonnis en bijzondere voorwaarden.
- gedeeld met collegae.
- tijdig gestart.
- voldoende contact met de onder toezicht gestelde.
- inzet professionele behandeling, training en hulpverlening.

⁴¹ Handboek Reclassering 3RO.

⁴² Handboek Reclassering 3RO.

⁴³ Toetsingskader Proces Toezicht 3RO. 2011.

- inzet methoden (aandachtspunten, afspraken, aanwijzingen, evaluaties, controlemiddelen).
- afwijkingen en overtredingen vastgelegd.
- naleving consequent uitgevoerd.
- evenwichtige caseload verdeling.
- declarabel toezicht.

4.1 Maatschappelijke reïntegratie

4.1.1 Inhoud van het reclasseringscontact

(Inter-)nationale regelgeving

De 'European rules on Community Sanctions and measures' (ECS) bepalen dat het reclasseringsaanbod aan dient te sluiten op delictgerelateerde problematiek. Daarnaast moet de interventie nut hebben en bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en aanpassing in de maatschappij. Supervisie en controle zijn dienstbaar aan dit doel: *"Any conditions or obligations to be observed by the offender subject to a community sanction or measure shall be determined taking into account both his individual needs of relevance for implementation, his possibilities and rights as well his social responsibilities" (artikel 32); "Community sanctions and measures shall be implemented in such a way that they are made as meaningful as possible to the offender and shall seek to contribute to personal and social development of relevance for adjustment in society. Methods of supervision and control shall serve these aims" (artikel 55); "Implementation methods shall be individually adapted to the particular circumstances of each case. The authorities and the staff responsible for the implementation shall therefore enjoy a sufficient degree of discretion for this to be possible without leading to serious inequality in treatment" (artikel 71).*

'The Council of Europe Probation Rules' (CEPR) stelt dat reclasseringstoezicht niet enkel een controlerende taak, maar tevens een ondersteunende en motiverende uitstraling naar de onder toezicht gestelde moet hebben. Derhalve zal het reclasseringstoezicht, indien geïndiceerd, gecombineerd moeten worden met andere interventies gericht op onder andere het ontwikkelen van vaardigheden, werkmogelijkheden en behandeling (artikel 55).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

In haar brief van 14 september 2007 aan de Tweede Kamer definieert de staatssecretaris reclasseringstoezicht als volgt: *"Reclasseringstoezicht is controle op het nakomen van door OM, ZM en DJI opgelegde bijzondere voorwaarden en het signaleren van dreigende overtreding, maar ook het stimuleren en motiveren van de veroordeelde om zich aan de bijzondere voorwaarden te houden."*⁴⁴

Het toezicht richt zich primair op de naleving van de in het vonnis of schorsing geformuleerde bijzondere voorwaarden. Met de controle wordt vastgesteld of de onder toezicht gestelde zich houdt aan de voorwaarden. Met de begeleiding wordt de onder toezicht gestelde ondersteund om aan de voorwaarden te voldoen.

Het WODC definieert in haar onderzoeksrapport "Inzicht in toezicht" (2007) als doel van het toezicht, dat de cliënt zich aan de opgelegde bijzondere voorwaarde houdt, dat recidive tijdens en na het toezicht wordt voorkomen en dat de cliënt wordt geholpen met diens resocialisatie. Het uitgangspunt is dat een reclasseringstoezicht altijd is gespecificeerd met bijzondere voorwaarden waar de onder toezicht gestelde zich aan dient te houden. Meestal zullen deze dan op basis van een reclasseringsadvies van de reclassering zijn opgenomen in het vonnis. Wanneer de inhoud van een toezicht echter niet vanuit de opdrachtgever is ingevuld, dient de reclassering daar alsnog zelf inhoud aan te geven.

Doordat de invulling van een toezicht gebaseerd moet zijn op een op RISC gebaseerd adviesproduct (of een herdiagnose), is onderbouwd dat de interventies binnen een toezicht aansluiten op delictgerelateerde problematiek.

Om een continue en consistente werkwijze te behalen, is het ook van belang dat er tussen reclasseringswerkers een onderlinge samenwerking, afstemming en overdracht van werk is.⁴⁵ Doordat de adviseur veelal als eerste reclasseringswerker het contact met de cliënt onderhoudt, kan zodra er een toezichthouder bekend is een overdracht plaatsvinden naar de toezichthouder. Op deze wijze kan er maximaal gebruik worden gemaakt van de motivatie van de onder toezicht gestelde, wordt de starttermijn van het toezicht verkort en kan de opdrachtgever op het moment van de beslissing de recente voortgang/bevindingen in het toezichttraject mee laten wegen.⁴⁶

⁴⁴ Brief van de secretaris van Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 14 september 2007. Inzicht in toezicht: de uitvoering van toezicht door de reclassering (kamerstuk 29270 nr.14).

⁴⁵ Handboek Reclassering 3RO.

⁴⁶ Toetsingskader Proces Toezicht 3RO. 2011.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De invulling van het toezicht heeft als doel gedragsverandering, risicobeheersing en reïntegratie van de onder toezicht gestelde.	Wanneer een cliënt van een adviseur overgaat naar een toezichthouder, is er sprake van een overdracht.
		De invulling van het toezicht en de bijbehorende interventies zijn onderbouwd met een RISC.
		Wanneer een toezicht aanvangt waarbij nog geen RISC voorhanden is, wordt zo snel mogelijk gestart met het afnemen van een RISC om gericht invulling te geven aan het toezicht.
		Het toezicht bestaat zowel uit controle als begeleiding.
B	De toezichten zijn gebaseerd op procesbeschrijvingen ten aanzien van de invulling hiervan.	Er is in beleid vastgelegd op welke wijze het toezicht als doel gedragsverandering, recidivevermindering en reïntegratie van de onder toezicht gestelde heeft, o.a. vertaald in procesbeschrijvingen of instructies.
C	De organisatie controleert of er invulling wordt gegeven aan de doelen van het toezicht, welke onder meer gericht zijn op gedragsverandering, risicobeheersing en reïntegratie.	Er vindt controle plaats of er invulling wordt gegeven aan de doelen van het toezicht, welke o.a. zijn gericht op gedragsverandering, recidivevermindering en reïntegratie van de onder toezicht gestelde en waarbij er sprake is van een recent diagnose instrument, bijzondere voorwaarden en een balans tussen controle en begeleiding.

4.1.2 Samenwerking

(Inter-)nationale regelgeving

In artikel 70 ECS wordt in het belang van het toezicht een goede werkrelatie met maatschappelijke organisaties aangehaald: *"The implementation of community sanctions and measures shall be based on the management of individualised programmes and the development of appropriate working relationships between the offender, the supervisor and any participating organisations or individuals drawn from society."*

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

In het Handboek 3RO en het boek 'Het delict als maatstaf, methodiek voor werken in een gedwongen kader'⁴⁷ is samenwerking met keten- en netwerkpartners een vanzelfsprekendheid. De reclassering heeft daarom een actieve samenwerking met organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan de reïntegratie van cliënten: onder andere gemeente, maatschappelijke organisaties, onderwijs, (gezondheids-)zorg en GGz, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en OM. In het toezicht wordt samengewerkt met relevante organisaties of er wordt naar organisaties doorverwezen die een bijdrage kunnen leveren aan de reïntegratie van de cliënt. Hierbij valt te denken aan behandelaars, instellingen voor maatschappelijke opvang of begeleiding en specifieke vormen van hulpverlening. Op casusniveau zijn tevens afspraken mogelijk tussen de wijkagent en de toezichthouder. De politie rapporteert aan de opdrachtgever en aan de reclassering wanneer er sprake is van het niet naleven van vrijheidsbeperkende voorwaarden van een onder toezicht gestelde. Eenduidige afspraken en informatie-uitwisseling met de politie zijn een belangrijk onderdeel bij de controle op de vrijheidsbeperkende voorwaarden. Derhalve dient de reclassering altijd contact op te nemen met de politie wanneer een cliënt vrijheidsbeperkende voorwaarden opgelegd heeft gekregen of bij andere noodzakelijke situaties. De toezichthouder legt gemaakte samenwerkingsafspraken vast in het dossier. Vervolgens is er sprake van wederzijdse informatie-uitwisseling.⁴⁸

⁴⁷ Menger en Krechtig, 2004.

⁴⁸ Samenwerkingsovereenkomst tussen de politie, de drie Reclasseringsorganisaties en het Openbaar Ministerie in het kader van toezicht op de naleving van bijzondere voorwaarden. Definitief - 20 mei 2011.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De reclassering heeft een actieve samenwerking met organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan gedragsverandering en reïntegratie van onder toezicht gestelden.	Bij uitvoerend medewerkers zijn de afspraken met de ketenpartners en betreffende (zorg)instellingen bekend.
		Binnen het toezicht wordt samengewerkt met de ketenpartners en met relevante instellingen die een bijdrage kunnen leveren aan gedragsverandering en reïntegratie van de onder toezicht gestelde.
B	Het toezicht komt mede tot stand in samenwerking met keten- en netwerkpartners en is gericht op optimale reïntegratie en gedragsverandering van de onder toezicht gestelde.	De organisatie heeft afspraken gemaakt met lokale instellingen en de ketenpartners, bijvoorbeeld in de vorm van convenanten.
C	De organisatie controleert of reclasseringswerkers samenwerken met de keten- en netwerkpartners.	Er vindt controle plaats of reclasseringswerkers voldoende contact onderhouden met de keten- en netwerkpartners.

4.2 Maatschappijbeveiliging

4.2.1 Bijdrage aan de strafrechtketen en risico-identificatie

(Inter-)nationale regelgeving

Er is geen (inter-)nationale regelgeving ten aanzien van de informatievoorziening tijdens het reclasseringstoezicht aan de strafrechtketen. Hetzelfde geldt voor de risico-identificatie tijdens het reclasseringstoezicht aan de strafrechtketen.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Starttermijn

De reclasseringsorganisaties maken integraal onderdeel uit van de strafrechtketen. De activiteiten van de reclassering zijn rechtstreeks verbonden met de specifieke behoeften van de partners in de strafrechtketen: OM, ZM en DJI.⁴⁹ In de Arrondissementale Justitiële Beraden (AJB) vindt gestructureerd overleg plaats tussen OM, ZM, DJI en de 3RO over de arrondissementaal te leveren producten.⁵⁰

De minister van Justitie schrijft in zijn brief aan de Tweede Kamer van 21 november 2006 dat met de drie reclasseringsorganisaties is afgesproken dat indien door de rechter, het OM of de penitentiaire inrichting een toezicht wordt opgelegd, de onder toezicht gestelde onmiddellijk wordt toegewezen aan een vaste toezichthouder.⁵¹ De Inspectie verwacht dat de reclasseringsorganisatie in het geval van krappe capaciteit het opstarten van toezichten prioriteert en de opdrachtgever informeert als een toezicht niet binnen de termijn kan aanvangen.

Invulling toezicht

Voor goed reclasseringstoezicht is het essentieel dat een toezicht conform vonnis en de bijzondere voorwaarden uitvoering krijgt.⁵² Het vonnis geeft namelijk onder andere inzicht in het delict waarvoor de onder toezicht gestelde veroordeeld is, of bij schorsing wat

⁴⁹ Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 21 oktober 2003. Reclasseringsbeleid (kamerstuk 29270 nr.1).

⁵⁰ Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 14 maart 2005. Reclasseringsbeleid: brief over inrichting reclasseringsorganisatie (kamerstuk 29270, nr.7).

⁵¹ Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 21 november 2006. Ketenaansluiting reclassering en Openbaar Ministerie (kamerstuk 29270, nr.10).

⁵² Toetsingskader Proces Toezicht 3RO. 2011.

hem ten laste is gelegd. Bij aanvang van het reclasseringstoezicht ondertekent de onder toezicht gestelde mede daarom een toezichtovereenkomst en gedragsregels. Het doel hiervan is dat de opdracht en standaarden vertaald worden naar het individuele toezichtproces van de onder toezicht gestelde. Op deze wijze krijgt de onder toezicht gestelde inzicht in het op hem persoonlijk afgestemde proces en wordt de dossiervorming gestandaardiseerd zodat het toezicht inzichtelijk en overdraagbaar is. De toezichtovereenkomst is deels een gestandaardiseerde uitwerking van het toezicht met een beschrijving van de contactfrequentie en de inzet van controlemiddelen. De toezichtovereenkomst is tevens een dynamisch document in de zin van de beschrijving van de opdracht, middelen, (bijzondere) voorwaarden, aanwijzingen, afspraken en evaluaties. De toezichtovereenkomst dient binnen zes weken na aanvang van het toezicht te zijn ondertekend door de onder toezicht gestelde.⁵³ In het Handboek Reclassering 3RO staat dat in een toezicht voor de cliënt doelen zijn geformuleerd die doorgaans worden bereikt door tussenstappen die bestaan uit bijzondere voorwaarden, aandachtspunten, aanwijzingen en afspraken.⁵⁴ Deze doelen zijn SMART geformuleerd.⁵⁵

Toezichtniveau

Om te voldoen aan de kwaliteitseisen van snelheid, strengheid, zekerheid en rechtsgehalte is het noodzakelijk om zowel voor de controle op de naleving van de voorwaarden als voor de begeleiding duidelijkheid te scheppen voor zowel de opdrachtgever, de onder toezicht gestelde, als de reclassering. Om transparantie en efficiëntie te vergroten en de uitvoerbaarheid te beheersen, wordt gebruik gemaakt van gestandaardiseerde toezichtvarianten. Controle en begeleiding zijn in gestandaardiseerde processen vastgelegd, waarbinnen er ruimte blijft voor professionele handelingsruimte om in te spelen op specifieke situaties en problemen. Het reclasseringstoezicht is op te splitsen naar drie toezichtniveaus, te weten niveau 1, niveau 2 en niveau 3. Het toezichtniveau wordt via de RISC vastgesteld op basis van de indicatoren het recidiverisico, de ernst en gewelddadigheid van het delict, het risico op het niet naleven van de (bijzondere) voorwaarden, de mate waarin meer dan gemiddeld intensieve begeleiding nodig is en al dan niet penitentiair programma (PP)^{56, 57}.

⁵³ Handboek Reclassering 3RO.

⁵⁴ Handboek Reclassering 3RO.

⁵⁵ SMART staat voor Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden.

⁵⁶ Bij een PP is elektronische controle verplicht, tenzij een vorm van 24-uurs opvang geïndiceerd is of als elektronische controle de resocialisatie te veel belemmert. Door de inzet van elektronische controle om het risico te beperken, is PP een indicatie voor minimaal toezichtniveau 2. Daarvan kan worden afgeweken. PP in toezichtniveau 1 is (eventueel na verloop van tijd) mogelijk, ook met EC.

⁵⁷ Handboek Reclassering 3RO.

Wanneer er sprake is van schorsing van de voorlopige hechtenis is het de bedoeling om op zeer kort termijn te starten met het reclasseringstoezicht. Vaak zal op een later moment pas de gelegenheid zijn om de RISc af te nemen. Daarom is, naast het afnemen van de QuickScan in een eerdere fase, het professionele oordeel bepalend voor het toezichtniveau bij aanvang van het toezicht. De richtlijn is om het toezicht te starten in niveau 2, maar in principe is elk niveau mogelijk.⁵⁸

Binnen het toezicht wordt gebruik gemaakt van controlemiddelen die in het reclasseringsadvies danwel vonnis worden genoemd. In principe kan elk controlemiddel in elk toezichtsniveau worden ingezet. Met name in niveau 1 dient echter wel enige terughoudendheid te zijn met de inzet van de controlemiddelen huisbezoek, urinecontrole en elektronische controle. Uiteraard moeten die activiteiten mogelijk zijn binnen de bijzondere voorwaarden.⁵⁹

Evaluatie

Door de doelen van het toezicht en de bijbehorende tussenstappen te evalueren, wordt de kwaliteit en de voortgang van het reclasseringstoezicht beoordeeld. De evaluatie is een permanent en intern proces van de reclassering. Wel moet de cliënt altijd op de hoogte zijn van de planning van evaluaties. Daarom wordt de planning van de evaluaties overgenomen in de toezichtovereenkomst. De evaluatie kan aan de hand van een probleem, een risico, een overtreding of het behalen of bijstellen van een doel.

Evalueren van het hele toezicht kan tevens, maar dit zal op initiatief van de toezichthouder, werkbegeleider of leidinggevende zijn. Bijvoorbeeld voor een casuïstiekbespreking of een voornemen tot voortijdige positieve beëindiging. De toezichthouder geeft in de toelichting in het evaluatieverslag weer wat zijn/haar professionele inschatting is over het onderwerp van de evaluatie en eventueel de voortgang van het toezicht in het algemeen. De evaluatie is een intern proces van de reclassering. De toezichthouder kan de onder toezicht gestelde en het netwerk betrekken door hun mening te verwerken in de evaluatie. De toezichthouder formuleert eventuele maatregelen ter verbetering van het toezicht.⁶⁰

Voortgangsrapportage aan de opdrachtgever

Specifiek voor niveau 3 geldt dat er iedere drie maanden een voortgangsrapportage voor de opdrachtgever wordt gemaakt.

⁵⁸ Toetsingskader Proces Toezicht 3RO. 2011.

⁵⁹ Handboek Reclassering 3RO.

⁶⁰ Handboek Reclassering 3RO.

Buiten de “reguliere toezichtsoverdracht” van onder andere een voorwaardelijke straf of schorsing uit de voorlopige hechtenis, zijn er nog meer modaliteiten waardoor een cliënt onder toezicht kan worden gesteld van de reclassering. Dit impliceert dat er sprake kan zijn van verschillende opdrachtgevers en bijbehorende vastgestelde rapportagemomenten:

- *Bij proefverlof tbs en PIJ STP (proefverlof)*: De forensische setting waar de cliënt verblijft / de Justitiële Jeugdinrichting (JJI) is wettelijk verantwoordelijk voor het proefverlof en de reclassering is toezichtverantwoordelijk. De reclassering rapporteert na de eerste maand aan hen, daarna eenmaal per twee maanden.
- *Bij tbs met voorwaarden, voorwaardelijke beëindiging tbs en voorwaardelijke beëindiging PIJ*: Het OM is wettelijk verantwoordelijk voor het proefverlof en de reclassering is toezichtverantwoordelijk. De reclassering rapporteert eenmaal per drie maanden aan het OM.
- *Bij PP*: Tijdens de extramurale fase is het Centraal Bureau Terugdringen Recidive (CBTR) eindverantwoordelijk en is de reclassering toezichtverantwoordelijk. De reclassering rapporteert op een derde van de PP-periode, op twee derde en aan het eind van de toezichtperiode (afsluitbericht). Als in de toezichtperiode sprake is van elektronische controle (EC), adviseert de reclassering over de voortzetting of beëindiging van de EC. Dan brengt de reclassering een ‘advies aan de opdrachtgever’ uit in plaats van een voortgangsverslag.
- *Bij extramurale fase Inrichting Stelselmatige Daders (ISD)*: De directeur van de PI is eindverantwoordelijk en de reclassering is toezichtverantwoordelijk. De reclassering rapporteert eenmaal per maand aan het CBTR.⁶¹

Advies aan de opdrachtgever

Met een advies aan de opdrachtgever verzoekt de reclassering om een besluit van de opdrachtgever of rechter over de toezichtopdracht. In de volgende gevallen geeft de reclassering een advies aan de opdrachtgever:

- Overtreding van de bijzondere voorwaarden, dus ook bij niet tot stand komen van het toezicht.
- Toezicht op een bijzondere voorwaarde is niet goed mogelijk.
- Verlenging van de toezichttermijn omdat de doelen nog niet zijn gehaald (en verlenging is redelijk gezien het verloop van het toezicht).
- Voortijdig positieve / negatieve beëindiging.
- Voortzetting of beëindiging EC bij PP.
- Verlengingsadvies tbs.
- Andere inzet van de controlemiddelen dan in het vonnis is voorzien, inclusief het verlengen van elektronische controle.⁶²

⁶¹ Handboek Reclassering 3RO.

De onder toezicht gestelde heeft recht op inzage in evaluaties en voortgangsverslagen.⁶³

Afsluiten toezicht

Het toezicht kan worden afgesloten op basis van afronding van de termijn waardoor het toezicht is voltooid, bij voortijdige positieve beëindiging en bij negatieve beëindiging. De reclassering kan enkel het reclasseringstoezicht voortijdig positief beëindigen wanneer het toezichtniveau 1 betreft, aan de bijzondere voorwaarden is voldaan, er geen begeleidingsdoelen meer zijn, de afgelopen drie maanden geen waarschuwingen door de reclassering zijn gegeven en het gevaar- en recidiverisico minimaal is. Het verzoek tot voortijdige positieve beëindiging is besproken met de opdrachtgever. De goedkeuring hieromtrent wordt opgenomen in het afsluitbericht. Het reclasseringstoezicht wordt negatief beëindigd als de bijzondere voorwaarden niet nagekomen (kunnen) worden. De reclassering adviseert hierover de opdrachtgever. Wanneer de opdrachtgever op advies van de reclassering besluit tot beëindigen van het toezicht, informeert de reclassering de opdrachtgever middels een afsluitbericht.⁶⁴

Afsluitbericht toezicht

De reclassering stuurt de opdrachtgever een afsluitbericht wanneer de proeftijd is verstreken of de voorlopige hechtenis is opgeheven en het toezicht positief is verlopen. Het toezicht kan dan zonder nader overleg met het OM worden gestaakt. De onder toezicht gestelde wordt schriftelijk geïnformeerd over het afronden van het toezicht.⁶⁵

⁶² Toestemming van de opdrachtgever is óók nodig als in het vonnis de tekst "zolang de reclassering dat noodzakelijk acht" is toegevoegd aan de opgelegde voorwaarden. Die toevoeging betekent dat er geen nieuwe zitting nodig is. De beslissing om het toezicht te beëindigen is echter aan de opdrachtgever die verantwoordelijk is voor de executie. De opdrachtgever kan besluiten tot voortzetting van het toezicht, ook als de reclassering dat niet meer nodig vindt.

⁶³ Handboek Reclassering 3RO.

⁶⁴ Toetsingskader Proces Toezicht 3RO. 2011.

⁶⁵ Handboek Reclassering 3RO.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De uitvoering van toezicht vangt tijdig aan en de opdrachtgevers/betrokken partijen worden geïnformeerd over het verloop het toezicht.	<p>Opdrachten voor reclasseringstoezicht worden, afhankelijk van de modaliteit, uiterlijk volgens de bijbehorende termijnen in uitvoering genomen.</p> <p>De uitvoering van de toezichten vindt in het geval van een krappe capaciteit plaats volgens prioriteitstelling.</p> <p>De reclassering informeert de opdrachtgever wanneer een toezicht niet tijdig gestart kan worden.</p> <p>Er zijn binnen zes weken na aanvang van het toezicht ondertekende gedragsregels en een getekende toezichtovereenkomst met een beschrijving van de contactfrequentie, inzet controlemiddelen en een beschrijving van de opdracht, middelen, (bijzondere) voorwaarden, aanwijzingen, afspraken en evaluaties.</p> <p>De doelstellingen in de toezichtovereenkomst zijn SMART geformuleerd en dragen bij aan gedragsverandering, recidivevermindering en reïntegratie van de onder toezicht gestelde.</p> <p>De uitvoering van het toezicht sluit aan op het opgestelde plan van aanpak, reïntegratie-/verblijfsplan, op de inhoud van en de bepalingen in het vonnis of de schorsing van de voorlopige hechtenis.</p> <p>Toezichthouders stellen evaluatieverslagen op over het verloop van het toezicht om te monitoren welke vorderingen de onder toezicht gestelde heeft gemaakt, o.a. op leefgebieden die als criminogene factoren zijn aangemerkt.</p> <p>Bij de toezichtmodaliteiten waarbij een voortgangsverslag wordt verlangd, rapporteert de reclasseringswerker aan de opdrachtgever volgens de vastgelegde momenten.</p> <p>Na afloop van het toezicht heeft de onder toezicht gestelde aantoonbare vorderingen gemaakt op leefgebieden die als criminogene factoren waren aangemerkt.⁶⁶ Dit wordt geëvalueerd aan het einde van het toezicht.</p>

⁶⁶ Voor zover dit aan de orde is gegeven de doelstelling en de haalbaarheid van het toezicht.

		<p>De reclassering heeft overleg met de opdrachtgever en adviseert deze hierover in de volgende gevallen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Overtreding van de bijzondere voorwaarden, dus ook bij niet tot stand komen van het toezicht. - Toezicht op een bijzondere voorwaarde is niet goed mogelijk. - Verlenging van de toezichttermijn omdat de doelen nog niet zijn gehaald (en gezien het verloop van het toezicht is verlenging redelijk). - Voortijdige positieve / negatieve beëindiging. - Voortzetting of beëindiging EC bij PP. - Verlengingsadvies tbs. - Andere inzet van de controlemiddelen dan in het vonnis is voorzien, inclusief het verlengen van elektronische controle.
		<p>Bij de drie vormen van beëindiging van toezicht krijgt de opdrachtgever volgens de normen en afspraken een afsluitbericht.</p>
		<p>De onder toezicht gestelde krijgt inzage in de evaluaties, voortgangsverslagen, afsluitberichten en overige rapportages in het kader van toezicht.</p>
B	<p>Er is beleid vastgesteld ten aanzien van starttermijnen, kwaliteitscriteria voor evaluaties, voortgangsverslagen, adviezen en afsluitberichten en indien nodig over prioritering van opdrachten.</p>	<p>Er zijn afspraken over de termijn waarop een toezicht wordt gestart, afhankelijk van de modaliteit.</p> <p>Indien nodig zijn er afspraken met opdrachtgevers over prioriteitstelling bij de aanvang van toezichten.</p> <p>Er is een format voor de toezichtovereenkomst en er zijn richtlijnen wanneer deze, inclusief de gedragsregels, worden besproken en ondertekend door de onder toezicht gestelde.</p> <p>Er zijn instructies hoe het toezichtniveau wordt bepaald en welke middelen hierbij ingezet kunnen worden.</p>
C	<p>De reclassering controleert in hoeverre zij de met de opdrachtgevers gemaakte afspraken nakomt.</p>	<p>De organisatie controleert of het startmoment van de toezichten klopt volgens de afspraken en prioriteitstelling.</p> <p>Er vindt controle plaats of de gedragsregels en de toezichtovereenkomst tijdig zijn ondertekend en de toezichtovereenkomst inhoudelijk aan de eisen voldoet.</p>

		De organisatie controleert de kwaliteit en tijdigheid van evaluaties, voortgangsverslagen, afsluitberichten en overige rapportages in het kader van toezicht.
--	--	---

4.2.2 Risicobeheersing toezicht

(Inter-)nationale regelgeving

Het OM is belast met het toezicht op de naleving van de voorwaarden (artikel 14d lid 1 Wetboek van Strafrecht). De rechter kan de reclassering de opdracht geven hulp en steun te verlenen bij de naleving van de voorwaarden (artikel 14d lid 2 Wetboek van Strafrecht).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Tweede begeleider

Om de continuïteit van het toezichtproces te waarborgen is het belangrijk dat bij afwezigheid van de vaste toezichthouder er een tweede toezichthouder is toegewezen. In niveau 3 is er sprake van duo-begeleiderschap, gelijk aan de aanpak van de tbs. De Inspectie verwacht dat de toezichthouders hier actief invulling aan geven. De twee begeleiders maken per casus afspraken over de werkverdeling binnen het toezicht.⁶⁷

Controlemiddelen

Controle in een justitieel kader houdt in dat actief wordt nagegaan of de onder toezicht gestelde zich houdt aan de bijzondere voorwaarden, aanwijzingen en afspraken. De intensiteit van deze controle verschilt per niveau en per bijzondere voorwaarde. Het doel van de controlemiddelen is dat de onder toezicht gestelde verantwoording aflegt over het gedrag en de vorderingen en daarmee wordt gestimuleerd om zich in de goede richting te ontwikkelen. Daarnaast worden op deze wijze overtredingen objectief en systematischesignaleerd en blijft de geloofwaardigheid van de voorwaardelijke sanctie in stand. Controlemiddelen die binnen het reclasseringstoezicht toepasbaar zijn bevonden:⁶⁸

- Persoonlijk contact: meldplicht, huisbezoek et cetera.

⁶⁷ Handboek Reclassering 3RO.

⁶⁸ Handboek Reclassering 3RO.

- Contact met (in)formeel: bijvoorbeeld werkgever, behandelinstellingen, familie of vrienden.
- Controle plaats en tijd in de vorm van elektronische controle: Radio Frequentie Identificatie (RFID) en Global Positioning System (GPS).
- Controle op drugs- en/of alcoholgebruik : urinecontrole ter vaststelling van drugsgebruik en blaastesten ter vaststelling van alcoholgebruik.

Contactfrequentie

Afhankelijk van het toezichtniveau staat vast hoe hoog de contactfrequentie is dat een toezichthouder met een onder toezicht gestelde heeft. Bij voorkeur zijn meerdere afspraken vooruit gepland om de continuïteit van het toezicht te waarborgen. Bij niveau 1 wordt verwacht dat de cliënt elke 90 dagen 3 keer wordt gezien. Bij niveau 2 is dat 6 keer en bij niveau 3 is dat 12 keer. Hiervoor geldt een maximale interval van respectievelijk 45 dagen, 30 dagen en 14 dagen. Wanneer er sprake is van 'maatwerk' kan van de minimale frequentie worden afgeweken.⁶⁹

(In)formele netwerk

Ook het informele en formele netwerk kunnen als controlemiddel worden ingezet. Het informele netwerk betreft personen die niet vanuit een beroep contact hebben met de onder toezicht gestelde. Deze contacten kunnen dienen als signaalfunctie waardoor er meer zicht is op de gedragsverandering van de onder toezicht gestelde. Het formele netwerk betreft onder andere de buurtregie van de politie, een werkgever of een behandelinstelling.⁷⁰

Wijzigen bijzondere voorwaarden / toezichtniveau

De uitgangspunten waarop bijstellen van de bijzondere voorwaarden of het toezichtniveau mogelijk is:

- wijziging van niveau gebeurt altijd op basis van een RISc-indicatie.
- wijziging van niveau wordt goedgekeurd door de leidinggevende.
- opschalen naar niveau 3 of afschalen van niveau 3 gebeurt altijd in overleg met de opdrachtgever.
- niet afschalen indien gedurende de drie laatste maanden een waarschuwing is gegeven.

⁶⁹ Handboek Reclassering 3RO.

⁷⁰ Handboek Reclassering 3RO.

Het is mogelijk dat door ontwikkelingen in de persoon of andere omstandigheden, bijstelling van de inhoud van het toezicht nodig is. Een RISc heeft daarom een beperkte actualiteit. Om de actualiteit van de RISc en de hieruit voortvloeiende risicotaxatie en dus de inhoud van het toezicht te waarborgen, dient bij veranderingen van de persoon herdiagnostiek plaats te vinden.

Reageren op ongewenst gedrag

De reclassering kan op verschillende manieren reageren op ongewenst gedrag van de cliënt. De wijze van reageren is afhankelijk van diverse factoren, zoals de ernst van het gedrag of dat er sprake is van herhaling. De reactie kent verschillende gradaties, zoals aanspreken op het gedrag, een afspraak maken hieromtrent, een berisping, aanwijzing of waarschuwing geven. Voordat de reclassering een advies uitbrengt, is er overleg met de opdrachtgever. De Inspectie vindt het belangrijk dat het transparant is waarom de reclassering besluit tot het overgaan op een van de reacties die behoren tot het reageren op ongewenst gedrag.

Bij (dreigende) onbeheersbaarheid van risico's wordt dit direct aan de justitiële autoriteiten gemeld.⁷¹

Casuïstiek

Het inbrengen van niveau 3 zaken in de casuïstiekbespreking sluit aan bij de tbs-aanpak. Dit houdt in dat deze zaken frequent worden ingebracht in de casuïstiekbespreking en verslaglegging hiervan in IRIS plaatsvindt.

Incidentprotocol

DSP heeft naar aanleiding van een rapport van de toenmalige Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) over 'Melding recidive tijdens reclasseringstoezicht' een 'Incidentenprotocol Reclassering' opgesteld (april 2011). Het gaat hierbij om de volgende incidenten:

- onttrekkingen die door de reclassering aan het Landelijk Meldpunt Ongeoorloofde Afwezigheid (LMOA) moeten worden gemeld. Het betreft hier incidenten met tbs-ers (inclusief tbs met voorwaarden) en PIJ-jongeren.
- recidive in geval van een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf van een cliënt onder toezicht van de reclassering, blijkend uit een in verzekeringstelling. Als ernstig wordt in elk geval aangemerkt een verdenking van een gewelds- of zedenmisdrijf dat kan worden gestraft met een gevangenisstraf van vier jaar of langer.

De Inspectie verwacht dat de organisatie bekend is met het Incidentenprotocol Reclassering en deze middels de voorgeschreven werkwijze en direct, doch binnen 24 uur na constatering van het incident, rapporteert.

⁷¹ Toetsingskader Proces Toezicht 3RO. 2011.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De reclassering houdt toezicht op de onder toezicht gestelde en rapporteert over overtredingen.	Naast de vaste toezichthouder is er een tweede toezichthouder aangesteld en bij niveau 3 is er sprake van duo-begeleiderschap. Toezichthouders geven hier actief invulling aan.
		De contactfrequentie tussen toezichthouder en onder toezicht gestelde klopt volgens het toezichtniveau, met uitzondering van bijvoorbeeld 'maatwerk'.
		Tijdens het toezicht wordt gebruik gemaakt van het (in)formele netwerk.
		Er vindt herdiagnostiek plaats zodat de invulling van het toezicht aansluit bij de ontwikkelingen van de cliënt.
		Wanneer er sprake is van ongewenst gedrag van de cliënt handelt de toezichthouder volgens de vastgelegde afspraken binnen het toezicht en adviseert/rapporteert zo nodig aan de opdrachtgever.
		Bij (dreigende) onbeheersbaarheid van risico's wordt dit direct aan de justitiële autoriteiten gemeld.
		Casuïstiekbesprekingen vinden met voldoende frequentie (niveau 3) plaats en worden geregistreerd.
		Bijstellen van de bijzondere voorwaarden of het toezichtniveau geschiedt op basis van de uitgangspunten.
B	De wijze van toezicht houden en rapporteren over overtredingen is in procesbeschrijvingen vastgelegd.	Medewerkers zijn bekend met het 'Incidentenprotocol Reclassering' en incidenten die hieronder vallen worden op deze wijze gemeld.
		De organisatie heeft richtlijnen geformuleerd over de invulling van de rol van de tweede toezichthouder en de duo-begeleider.
		Er zijn instructies over het toezichtniveau en de bijbehorende inzet van controlemiddelen. Daarnaast is er beleid hoe en wanneer toezichthouders het toezichtniveau en bijzondere voorwaarden kunnen (laten) wijzigen.
		Er zijn instructies wanneer er herdiagnostiek moet plaatsvinden.
		Er zijn vastgelegde processen hoe er gereageerd wordt op het niet nakomen van afspraken, aanwijzingen en overtreden van voorwaarden. Hetzelfde geldt voor de aanwezigheid van signalen van dreigende onbeheersbaarheid.
C	De organisatie checkt de uitvoering en invulling van het toezicht.	Er is een werkwijze hoe om te gaan met het "Incidentenprotocol Reclassering".
		Er wordt gecontroleerd of er sprake is van betrokkenheid van een tweede begeleider bij het toezicht en indien nodig van duo-begeleiderschap.

		Er is controle of de contactfrequentie wordt gehaald, afhankelijk van het toezichtniveau.
		Er is controle of het (in)formele netwerk voldoende als controlemiddel wordt ingezet.
		De organisatie controleert of het reageren op ongewenst gedrag van de cliënt gebeurt op basis van juiste afwegingen en beslissingen.

5 Module 3: Gedragsinterventie

5.1 Maatschappelijke reïntegratie

5.1.1 Bijdrage aan maatschappelijke reïntegratie

(Inter-)nationale regelgeving

In (inter-)nationale regelgeving zijn geen aanvullende artikelen opgenomen aangaande de bijdrage van de gedragsinterventie aan maatschappelijke reïntegratie.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Een gedragsinterventie is een programmatisch en gestructureerd geheel van methodische handelingen gericht op het beïnvloeden van iemands gedrag en/of omstandigheden, met als doel het voorkomen van recidive.⁷² De gedragsinterventies die de reclassering uitvoert dienen erkend te zijn door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies. In de praktijk kan het voorkomen dat gedragsinterventies echter worden gegeven die nog niet zijn goedgekeurd of waar een verzoek hiertoe bij de Erkenningscommissie ligt. In eerste instantie is de beoordeling door de commissie een zogenaamde *ex ante*-beoordeling. Het oordeel van de commissie is nog niet gebaseerd op empirisch onderzoek, maar op de theoretische onderbouwing van de gedragsinterventie. Na de erkenning en de implementatie van de gedragsinterventie volgt een effectevaluatie. De Erkenningscommissie Gedragsinterventies hanteert tien kwaliteitscriteria. De kwaliteitscriteria die voor de Inspectie meetbaar zijn leiden tot normen voor dit toetsingskader.⁷³

Een kwaliteitscriterium dat de Erkenningscommissie hanteert is theoretische onderbouwing van de gedragsinterventie. Het theoretisch fundament van de (strafrechtelijke) gedragsinterventies is gebaseerd op een analyse van het delictgedrag en van de mechanismen waardoor dit gedrag ontstaat, in stand wordt gehouden of wordt versterkt. Dit theoretisch fundament wordt voor elke gedragsinterventie getoetst door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies.

⁷² De kwaliteitscriteria zijn vanuit het programma Terugdringen Recidive in het rapport "Gedragsinterventies" (2005) omschreven.

⁷³ Beschrijving kwaliteitscriteria. Juni 2008.

Een ander kwaliteitscriterium is de selectie van de cliënten. Met het oog op een effectieve werking van de gedragsinterventies is het belangrijk dat de juiste deelnemers voor een gedragsinterventie worden geselecteerd. Voor elke gedragsinterventie is zowel vastgelegd voor welk type delinquenten de interventie is bedoeld, als aan welk type delinquenten de interventie niet moet worden aangeboden (contra-indicaties). De Erkenningscommissie Gedragsinterventies geeft aan dat bij voorkeur selectie-instrumenten worden toegepast waarbij de validiteit en betrouwbaarheid wetenschappelijk is onderbouwd.

Een derde kwaliteitscriterium is de evaluatie, hierin wordt nagegaan of de gedragsinterventie effectief is. Allereerst moet worden geëvalueerd of de behandeldoelen van de interventie behaald zijn. Daarnaast moet er ook een effectevaluatie worden gehouden waaruit blijkt in hoeverre enige tijd na beëindiging van de gedragsinterventie crimineel gedrag is verminderd. Daarom dienen er (behandel)methoden te worden toegepast die aantoonbaar effectief of veelbelovend zijn, in de zin dat zij bijdragen aan het terugdringen van recidive. De wijze waarop dit evaluatieonderzoek wordt uitgevoerd, is bij de aanvraag voor de erkenning vastgesteld en ingediend bij de Erkenningscommissie.

Een vierde kwaliteitscriterium is de interventie-integriteit, wat betekent dat een interventie wordt uitgevoerd zoals deze bedoeld is. Daarvoor dient informatie te worden verzameld over het proces van de uitvoering. Er moet een systeem zijn dat garandeert dat de integriteit van de gedragsinterventie wordt gehandhaafd en dat afwijkingen worden gecorrigeerd. Monitoring moet een onderdeel zijn van de uitvoering van de interventie.

Elke gedragsinterventie kent zijn eigen instroomcriteria, contra-indicaties, gewenste groepsgrootte en tijdsduur. Een overzicht van de erkende gedragsinterventies:⁷⁴

⁷⁴ Reclassering Nederland, SVG Nederland, Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering. Gedragsinterventies. 16 juli 2012.

Overzicht indicatie en uitvoering gedragsinterventies voor volwassenen

Gedrags-interventie	Instroomcriteria (op basis van professioneel oordeel kan hier van afgeweken worden)	Contra-indicaties	Groepsgrootte⁷⁵	Aantal sessies / tijdsduur
CoVa	<ul style="list-style-type: none"> - Recidivekans minimaal laaggemiddeld; - Score 4 of hoger op schaal 11 Emotioneel welzijn; - Score 2 op minimaal één van de items 11.2, 11.5, 11.6, 11.7, 11.8 of score 1 op alle genoemde items; - Redelijke beheersing Nederlandse taal (lezen en schrijven). 	Psychische of verslavingsproblemen zijn niet snel een reden tot uitsluiting voor de training.	Intramuraal: 10-12 deelnemers. Extramuraal: 12-14 deelnemers.	3 maanden, tweemaal per week, 20 sessies à 2,5 uur + een kennismakings- en een evaluatiebijeenkomst.
ART Wiltshire - Agressie training	<ul style="list-style-type: none"> - Recidivekans is minimaal laaggemiddeld; - Risico op letselgevaar voor anderen; - Een patroon van reactief, interpersoonlijk gewelddadige gedrag (item 2.2, 11.2, 11.4 score 1 of 2); - Redelijke beheersing Nederlandse taal; - Enige motivatie om gedrag te veranderen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Psychopathie. - IQ>80. - zedendelinquenten 	Intra-extramuraal: 6-8 deelnemers	2,5 maanden, tweemaal per week, 18 sessies à 2,25 uur + een individueel kennismakings- en een evaluatiegesprek.
Leefstijltraining	<ul style="list-style-type: none"> - Recidiverisico is minimaal laaggemiddeld; - Score 3 of hoger op schaal 8 Druggebruik en/of score 2 of hoger op schaal 9 Alcoholgebruik; - Score 5 of hoger op schaal 5 Inkomen en omgaan met geld met score 2 op item 5.4 (gokverslaving of ander verslavingsgedrag); - IQ hoger dan 80; 	- Strafrechtelijke veroordeling voor zedendelicten.	Intra-/extramuraal: 6-10 deelnemers. Eventueel ook individueel. Twee trainers vereist.	21 weken, eenmaal per week, 16 sessies à 2,5 uur, 5 sessies van 1 uur + een kennismakings- en een evaluatiebijeenkomst.

⁷⁵ Er is een tijdelijke noodmaatregel vanuit DJI; als er onvoldoende deelnemers zijn voor een intramurale groep wordt er toch gestart met de gedragsinterventie om de instroom beter op gang te brengen.

	<ul style="list-style-type: none"> - Redelijke beheersing van de Nederlandse taal; - Psychische problematiek is niet snel reden tot uitsluiting. 			
Leefstijltraining (kort)	<ul style="list-style-type: none"> - Recidiverisico minimaal laaggemiddeld bij riskante gebruikers; - Recidiverisico minimaal laag bij verslaafden en riskante gebruikers met klachten. - Score 3 of hoger op schaal 8 Druggebruik; - Score 2 of hoger op schaal 9 Alcoholgebruik; - Score 5 of hoger op schaal 5 Inkomen en omgaan met geld met score 2 op item 5.4 (gokverslaving of ander verslavingsgedrag); - IQ hoger dan 80; 	<ul style="list-style-type: none"> - Strafrechtelijke veroordeling voor zedendelicten. 	Intra-/extramuraal: 4-12 deelnemers. Twee trainers vereist.	15 weken, eenmaal per week, 10 sessies à 2,5 uur, 5 sessies van 1 uur + een kennismakings- en een evaluatiebijeenkomst.
Training Alcohol & Geweld	<ul style="list-style-type: none"> - geweldsdelict onder invloed van alcohol, in het bijzonder tijdens het uitgaan. 	<ul style="list-style-type: none"> - plegers van huiselijk geweld en zedendelicten. 	Intra-/extramuraal: 6-10 deelnemers.	Individueel voorgesprek à 2 uur, 14 groepsessies à 2 uur afgewisseld met 3 individuele sessies à 1 uur

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De organisatie biedt gedragsinterventies aan waarvan is aangetoond dat deze bijdragen aan reïntegratie of recidivebeperking van de cliënt en die worden uitgevoerd conform de goedgekeurde aanvraag bij de Erkenningscommissie Gedragsinterventies.	De gedragsinterventies die worden aangeboden zijn goedgekeurd door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies: ⁷⁶
		<ol style="list-style-type: none"> 1. CoVa 2. ART Wiltshire - Agressie training 3. Leefstijltraining 4. Leefstijltraining (kort) 5. Training Alcohol & Geweld
		De onderbouwing voor deelname aan de gedragsinterventie is gebaseerd op een RISc en conform de instroomcriteria, zoals aangegeven in de goedgekeurde aanvraag bij de Erkenningscommissie Gedragsinterventies.
		Er zijn bij de deelnemers geen contra-indicaties aanwezig voor het uitvoeren van de gedragsinterventies, tenzij onderbouwd en besproken tussen afnemers van de RISc en gedragsinterventietrainer.
		De groepsgrootte, het aantal, de duur, de inhoud en de uitvoering van de trainingssessies zijn conform de goedgekeurde aanvraag bij de Erkenningscommissie Gedragsinterventies (zie bovenstaand schema).
	De accommodatie en materialen dienen geschikt te zijn voor het geven van gedragsinterventies: voldoende ruimte, tafels en stoelen, mogelijkheid tot werken in subgroepen, goede ventilatie, geen geluidshinder, audio/videoapparatuur, flip over/whiteboard.	
B	Het aanbod van gedragsinterventies komt tot stand op basis van een visie hoe deze bijdragen aan reïntegratie of voorkoming van recidive.	Er is beleid waarin is vastgelegd wat de instroomcriteria, de contra-indicaties en de doelgroepen zijn voor aangeboden gedragsinterventies.
		Er is beleid ten behoeve van de uitvoering van de gedragsinterventies en behoud van de programma-integriteit.

⁷⁶ In de praktijk kan het voorkomen dat gedragsinterventies worden gegeven die nog niet zijn goedgekeurd of waar een verzoek hiertoe bij de Erkenningscommissie loopt.

C	De organisatie controleert de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan gedragsinterventies.	Er is een systeem van monitoring waarmee wordt vastgesteld of de kwaliteit en de programma-integriteit is gewaarborgd, bijvoorbeeld gebruik van video-opnames van de training die door een interventiecoach wordt beoordeeld en teruggekoppeld aan de trainer.
		Er vindt controle plaats of de deelname van een cliënt aan een gedragsinterventie op basis is van een RISc, instroomcriteria en contra-indicaties.

5.1.2 Samenwerking

(Inter-)nationale regelgeving

In (inter-)nationale regelgeving zijn geen aanvullende artikelen opgenomen aangaande de samenwerking bij de uitvoering van gedragsinterventies.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

De Erkenningscommissie Gedragsinterventies geeft in haar beoordelingscriteria aan dat de uitvoering van de gedragsinterventie niet op zichzelf staat, maar onderdeel uitmaakt van de gehele begeleiding en reïntegratie van de cliënt/gedetineerde. De continuïteit in de aanpak van de cliënt wordt op deze wijze gegarandeerd. Overdracht en integratie dienen te worden bewerkstelligd tussen gedragsinterventies binnen eenzelfde organisatie, tussen gedragsinterventies door verschillende organisaties of tussen intramurale en extramurale behandeling of begeleiding. De relatie tussen de gedragsinterventies en andere activiteiten of voorzieningen worden duidelijk beschreven. De afspraken voor samenwerking, overdracht en communicatie tussen organisaties en medewerkers die betrokken zijn bij de cliënt/gedetineerde, zijn gespecificeerd. Er is onder andere bij het individuele startgesprek contact met de trajectbegeleider/toezichthouder en de trainer, maak ook bij dreigende uitval of voortijdige beëindiging.

Een volgend kwaliteitscriterium is dat de motivatie voor deelname aan de gedragsinterventie moet worden bevorderd en gestimuleerd. Naast de trainer spelen de toezichthouder en de trajectbegeleider hierin een rol.

Daarnaast is er een samenwerking tussen de trainer en de interventiecoach (FIT).⁷⁷ De interventiecoach neemt bij de kennismakingsbijeenkomst een voormeting af bij de deelnemers. Bij incidenten, dreigende uitval of andere bijzonderheden informeert de trainer de interventiecoach voor consultatie. Aan het einde van de training is er een nameting door de interventiecoach.

In het kader van het Binnen Beginnen en bij voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) wordt het reïntegratietraject of plan van aanpak zowel door de reclasseringswerker als de trajectbegeleider van het gevangeniswezen uitgewerkt. Deze documenten zijn aanwezig in het dossier. Er is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij gedurende de intramurale fase de trajectbegeleider en tijdens de extramurale fase de reclasseringswerker de regie voert over het reïntegratietraject.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De gedragsinterventie is geïntegreerd in de totale begeleiding van de cliënt.	De gedragsinterventie is in een plan van aanpak of reïntegratieplan beschreven.
		Stimuleren en bespreekbaar maken van de motivatie voor deelname aan de gedragsinterventie is onderdeel van de gespreksonderwerpen van de trajectbegeleider/toezichthouder.
		De communicatie en overdracht tussen de trajectbegeleider/toezichthouder, de gedragsinterventietrainer en de interventiecoach zijn vastgelegd in het dossier in een terugkoppeling.
		In de communicatie en overdracht tussen de trajectbegeleider/toezichthouder, de gedragsinterventietrainer en de interventiecoach is indien van toepassing bij afwijkende score of contra-indicaties bespreking hiervan vastgelegd.
		In het geval van Binnen Beginnen en ISD is het vastgestelde reïntegratieplan met daarin de gedragsinterventies, in het dossier aanwezig.
B	De organisatie heeft een procesbeschrijving waarin beschreven staat op welke wijze de	Er zijn werkinstructies waarin staat aangegeven op welke wijze de overdracht en communicatie tussen de trajectbegeleider/toezichthouder, de

⁷⁷ Het FIT informeert, adviseert en ondersteunt de regio en waarborgt dat de gedragsinterventies op de juiste wijze worden uitgevoerd (programma-integriteit).

	inbedding van de interventie in de algehele begeleiding in het kader van een toezicht/reïntegratieplan plaatsvindt.	gedragsinterventietrainer en de interventiecoach plaatsvindt.
		Er zijn werkinstructies op welke wijze de gedragsinterventie onderdeel is van het gehele reclasseringstoezicht.
C	De organisatie controleert of de gedragsinterventie een onderdeel is van de doelen die voor het gehele reclasseringstoezicht zijn opengesteld.	De organisatie controleert in gespreksverslagen of de gedragsinterventie is opgenomen in een plan van aanpak/reïntegratieplan en het motiveren van de cliënt hiertoe. Er is schriftelijk bewijs (evaluatie, verslag, notulen) van evaluaties van de samenwerking tussen gedragstrainers, trajectbegeleiders/toezichthouders en de interventiecoach.

5.2 Maatschappijbeveiliging

5.2.1 Bijdrage aan de strafrechterketen

(Inter-)nationale regelgeving

In (inter-)nationale regelgeving zijn geen aanvullende artikelen opgenomen aangaande de bijdrage aan de strafrechterketen bij de uitvoering van gedragsinterventies.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

De reclasseringsorganisatie voert de gedragsinterventie uit in het kader van een reclasseringstoezicht of in opdracht van DJI. In principe is dit in het kader van het toezicht expliciet geformuleerd in bijzondere voorwaarden. In het kader van Binnen Beginnen of bij de ISD is de gedragsinterventie opgenomen in het Penitentiair Programma/reïntegratieplan c.q. verblijfsplan en kan de gedragsinterventie zowel intramuraal als extramuraal worden gegeven.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	Gedragsinterventies worden uitgevoerd conform de daarover gemaakte afspraken met ketenpartners.	De organisatie voert de gedragsinterventies uit conform de afspraken en in overleg met de ketenpartners. De organisatie voert de in het reïntegratieplan of vonnis opgenomen gedragsinterventies tijdig en volledig uit. De ketenpartners zijn tevreden over de uitvoering van de gedragsinterventies.
B	Er zijn afspraken met de opdrachtgevers (DJI/CBTR en OM) over de uitvoering van de gedragsinterventies.	Er zijn vastgelegde afspraken met het gevangeniswezen en het OM over het aantal uit te voeren gedragsinterventies.
C	De organisatie controleert of er op de juiste wijze uitvoering wordt gegeven aan de gedragsinterventies.	De organisatie controleert of de gedragsinterventies conform de ketenafspraken worden uitgevoerd.

6 Module 4: Werkstraf

6.1 Maatschappelijke reïntegratie

6.1.1 Bijdrage aan maatschappelijk reïntegratie

(Inter-)nationale regelgeving

Een uitgangspunt van de European rules on Community Sanctions and measures (ECS) is dat de tenuitvoerlegging van de straf zoveel mogelijk dienstbaar wordt gemaakt aan gedragsverbetering en reïntegratie van de veroordeelde. *"Any conditions or obligations to be observed by the offender subject to a community sanction or measure shall be determined taking into account both his individual needs of relevance for implementation, his possibilities and rights as well his social responsibilities"* (artikel 32); *"Since the implementation of a community sanction or measure shall be designed to secure the co-operation of the offender and enable him to see the sanction as a just and reasonable sanction to the offence committed, the offender should participate, as far as possible, in decision-making on matters of implementation"* (artikel 34); *"Community Sanctions and measures shall be implemented in such a way that they are made as meaningful as possible to the offender and shall seek to contribute to personal and social development of relevance for adjustment in society. Methods of supervision and control shall serve these aims"* (artikel 55). Ook dient het verantwoordelijkheidsgevoel van de cliënt naar de maatschappij in het algemeen en naar het slachtoffer in het bijzonder te worden ontwikkeld (artikel 30). De ECS geeft tevens aan dat de cliënten bevroegd moeten worden over het type werk dat zij al dan niet aankunnen (artikel 52).

'The Council of Europe Probation Rules' (CEPR) stelt dat een werkstraf onbetaalde arbeid is in het belang van de maatschappij en een symbolische waarde heeft om het onrecht dat het slachtoffer is aangedaan te herstellen. Werkstraffen mogen van nature geen stigmatiserend karakter hebben en bevorderen juist de werkvaardigheden en sociale vaardigheden van de cliënten (artikel 47). Ook de ECS stellen dat het werk op de projectplaatsen zinvol moet zijn en zoveel mogelijk de vaardigheden van de cliënt moet verbeteren. Het werk mag niet ten bate van de winst van een onderneming komen: *"Tasks provided for offenders doing community work shall not be pointless, but shall be socially usefull and meaningful and enhance the offender's skills as much as possible. Community work shall not be undertaken for the purpose of making profit for any enterprise"* (artikel 67).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

De minister van Justitie geeft in zijn brief aan de Tweede Kamer d.d. 14 maart 2005 aan dat de nadruk bij de werkstraffen ligt op een consequente en efficiënte tenuitvoerlegging. Als voordelen van de werkstraf noemt het ministerie dat de cliënt contact houdt met de maatschappij en niet negatief wordt beïnvloed door detentie. Daarnaast zijn de werkstraffen snel en goedkoop uitvoerbaar, de cliënt maakt zich nuttig voor de samenleving en er wordt van de cliënt zelfdiscipline verwacht.

In het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001) is opgenomen dat bij het bepalen van de feitelijke werkzaamheden of verplichtingen de uitvoerder werkstraffen rekening houdt met het gepleegde delict, de capaciteiten, mogelijkheden en specifieke omstandigheden van de cliënt, alsmede de reisafstand tot de projectplaats. De reistijd bedraagt in totaal niet meer dan drie uren per dag. De dagen waarop aan het project wordt deelgenomen en de aanvang- en eindtijden worden in overleg met de cliënt vastgesteld. Pauzes en reistijden tellen niet mee voor de werkstraffen (artikel 10 lid 4). In de Aanwijzing taakstraffen staat opgesteld dat een werkstraf zoveel mogelijk dient aan te sluiten bij het karakter van het gepleegde delict.⁷⁸

Internationale regelgeving geeft aan dat werkstraffen gericht moeten zijn op reïntegratie. In de Nederlandse uitvoering worden werkstraffen echter veelal 'kaal' uitgevoerd, zonder een vorm van begeleiding of gedragsverandering. Wel kan er rekening worden gehouden met de persoonlijke omstandigheden, zoals bijvoorbeeld behoud van werk en het opdoen van vaardigheden. Derhalve heeft de Inspectie aandacht voor de mate van reïntegratie bij de uitvoering van de werkstraf.

Om tegemoet te kunnen komen aan bovenstaande genoemde eisen aan de werkzaamheden, zal de organisatie moeten beschikken over voldoende projectplaatsen met een zekere variatie.

De Inspectie verwacht dat wanneer een cliënt zowel een werkstraf als een toezicht opgelegd heeft gekregen, er overleg is tussen de betrokken medewerkers. Dit bevordert informatie-uitwisseling over de persoonlijke omstandigheden van de cliënt. Deze informatieoverdracht gebeurt in ieder geval bij aanvang, bij het afsluiten, en indien nodig gedurende de werkstraf.

⁷⁸ Aanwijzing taakstraffen (2008A025).

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De werkstraffen sluiten zoveel mogelijk aan bij het vonnis en de capaciteit van de persoon en hebben aandacht voor reïntegratie.	Er wordt bij de plaatsing van een cliënt zoveel mogelijk rekening gehouden met het gepleegde delict, de capaciteiten, mogelijkheden en specifieke omstandigheden van de cliënt, alsmede de reisafstand tot de projectplaats (maximaal drie uur reistijd per dag) en de reïntegratie van de persoon.
		Er is een lijst van projectplaatsen waarvan de reclassering gebruik kan maken, voorzien van naam van de instelling of organisatie, het doel van de instelling of organisatie, de aard van de werkzaamheden die kunnen worden verricht, de wijze van begeleiding van de cliënt en een verklaring omtrent de bereidheid van de instelling of organisatie om controlerende taken uit te voeren.
		Er is voldoende variatie in beschikbare projectplaatsen om verschillende doelgroepen (bijv. vrouwen, mensen met een beperking) te kunnen plaatsen.
		Er zijn voldoende projectplaatsen om alle cliënten te kunnen plaatsen.
		Voor aanvang, bij het afsluiten en indien nodig gedurende de werkstraf neemt de medewerker werkstraf contact op met de toezichthouder en houdt hier registratie van bij.
B	Er is een beleidsvisie hoe de uitvoering van de werkstraf vorm wordt gegeven.	Uit beleidsstukken, protocollen of procesbeschrijvingen blijkt hoe uitvoering wordt gegeven aan de plaatsing van cliënten en in welke mate er aandacht is voor reïntegratie.
		De organisatie heeft procesbeschrijvingen, inclusief taak en verantwoordelijkheidsverdeling, hoe de kwantitatieve beschikbaarheid van de projectplaatsen op peil wordt gehouden.
C	De wijze waarop plaatsing van de cliënt op een werkproject gebeurt en de mate van reïntegratie wordt gecontroleerd.	De organisatie controleert of de wijze van plaatsing passend is bij de persoon en het delict en of er rekening wordt gehouden met reïntegratie.
		De organisatie controleert periodiek of het aantal projectplaatsen nog toereikend is.

6.1.2 Projectplaatsvereisten

(Inter-)nationale regelgeving

In de ECS is de relatie tussen de uitvoering van "community sanctions" en maatschappelijke organisaties expliciet aangegeven: "Community participation shall be used to assist offenders to develop meaningful ties in the community, to become aware of the community interest in them and to broaden their possibilities for contact and support." (artikel 46); "The implementation of community sanctions and measures shall be based on the management of individualised programmes and the development of appropriate working relationships between the offender, the supervisor and any participating organisations or individuals drawn from society" (artikel 70).

Aanvullende verwachtingen en uitvoeringsbeleid

De reclassering maakt voor de uitvoering van de werkstraffen gebruik van externe projectplaatsen; organisaties waar de cliënt te werk gesteld wordt in het kader van zijn straf. Ook heeft de reclassering projecten in eigen beheer die met de arbeid van cliënten werkzaamheden uitvoeren ten bate van andere organisaties. Mede daarom stelt het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001) in artikel 3a, 3b en 3c onder meer drie randvoorwaarden waar de projectplaats waar cliënt is tewerkgesteld aan moet voldoen:

- het te verrichten werk is additioneel; er mag geen sprake zijn van het bezetten van arbeidsplaatsen die anders ter beschikking zouden komen van de reguliere arbeidsmarkt.
- het werk dient zo veel mogelijk een publiek doel.
- de werkzaamheden op de projectplaats zijn zinvol en in voldoende mate aanwezig.

Daarnaast worden in artikel 4 nog een aantal praktische eisen aan het gebruik van projectplaatsen gesteld:

1. Indien de reclassering de inrichting van een nieuwe projectplaats voor het verrichten van een werkstraf overweegt, wordt een voorstel daartoe voorgelegd aan het Openbaar Ministerie.
2. Van de beoogde projectplaats wordt een omschrijving opgemaakt. Deze bevat ten minste de naam van de instelling of organisatie, het doel van de instelling of organisatie, de aard van de werkzaamheden die kunnen worden verricht, de wijze van begeleiding van de cliënt en een verklaring omtrent de bereidheid van de instelling of organisatie controlerende taken uit te voeren.
3. Binnen een maand na de indiening van een voorstel beslist het Openbaar Ministerie daarover.

De reclassering dient de projecten te evalueren. Het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001) bepaalt dat wanneer een projectplaats niet meer aan de gestelde eisen voldoet, de samenwerking met de projectplaats wordt beëindigd (artikel 8 lid 2 en 3).

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De beschikbaarheid van projectplaatsen is kwalitatief op orde.	Alle projectplaatsen voldoen aan de gestelde voorwaarden. ⁷⁹
		Het Openbaar Ministerie heeft alle projectplaatsen goedgekeurd.
		Wanneer een projectplaats niet meer aan de gestelde eisen voldoet, wordt de samenwerking met de projectplaats beëindigd.
B	Er is beleid dat aangeeft aan welke voorwaarden projectplaatsen moeten voldoen en hoe gerealiseerd wordt dat er voldoende van deze projectplaatsen voor cliënten beschikbaar zijn.	De organisatie heeft beleid dat aangeeft aan welke voorwaarden de projectplaatsen moeten voldoen.
		De organisatie heeft procesbeschrijvingen, inclusief taak en verantwoordelijkheidsverdeling, hoe de kwaliteit van projectplaatsen wordt behouden.
C	De organisatie controleert de kwaliteit en kwantiteit van de projectplaatsen.	De organisatie controleert periodiek of de kwaliteit van de projectplaatsen nog voldoet.
		De organisatie controleert periodiek of de groeps- en individuele projectplaatsen nog aan de gestelde voorwaarden voldoen.

⁷⁹ Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen. 15 januari 2001.

6.2 Maatschappijbeveiliging

De werkstraf dient geen doel ten aanzien van de beheersing van risico's voor de maatschappij. Op deze criteria wordt de uitvoering van de werkstraf dan ook niet getoetst. Wel dient er zorg te zijn voor een veilige uitvoering van de werkstraffen. Dit wordt behandeld in paragraaf 6.3 onder het criterium veiligheid. Het toetsingsaspect maatschappijbeveiliging is bij de uitvoering van de werkstraffen om die reden beperkt tot de bijdrage die het levert aan de strafrechtketen.

6.2.1 Bijdrage aan de strafrechtketen

(Inter-)nationale regelgeving

De werkstraf is een hoofdstraf die opgelegd kan worden door de rechterlijke macht (artikel 9.1 Wetboek van Strafrecht) of het OM middels een strafbeschikking. De reclassering is verantwoordelijk voor de executie van het vonnis en is in dit opzicht een integraal onderdeel van de strafrechtketen. Door een bijdrage te leveren aan het functioneren van het systeem van strafoplegging, levert de reclassering een bijdrage aan de veiligheid van de samenleving door het herstel van de rechtsorde en de afschrikkende werking van de straf.

Het Wetboek van Strafrecht geeft de termijnen aan waar binnen een werkstraf voltooid moet worden. In geval van de executie van een vonnis is dit een jaar (artikel 22c lid 3), in geval van de executie van een transactie/strafbeschikking een half jaar (artikel 74 lid 4). Er kan eenmalig een tweede termijn worden aangevraagd.

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

In het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001) staat dat de reclassering er zorg voor draagt dat de werkstraf in overeenstemming met de rechterlijke uitspraak of de gestelde voorwaarde ten uitvoer wordt gelegd en dat indien dit niet mogelijk blijkt, de reclassering het OM daarvan onverwijld in kennis stelt (artikel 9). Dit is tevens benadrukt in artikel 14.2 van de Reclasseringsregeling 1995.

In het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001) is aangegeven dat de cliënt zo spoedig mogelijk na aanmelding van het vonnis wordt opgeroepen (artikel 10 lid 1). De reclassering nodigt de cliënt binnen zes weken uit, waarna binnen twee weken een intake plaatsvindt.⁸⁰ Wanneer de cliënt niet reageert op de eerste uitnodiging en is vastgesteld dat het daarop vermelde adres niet afwijkt van dat waarop de persoon staat ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens, wordt opnieuw een oproep

⁸⁰ Reclassering Nederland. De Werkstraf. Uitgangspunten voor de uitvoering. September 2012.

gedaan met de mededeling dat wanneer hij opnieuw geen gehoor hier aan geeft de zaak wordt teruggezonden aan het OM (artikel 10 lid 2).

Het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001) schrijft voor dat er een duidelijk en goed geïmplementeerd controlesysteem is dat toeziet of het aantal uren opgelegde werkstraf volledig wordt uitgevoerd (artikel 3h) en dat nadat de werkstraf is verricht, de uitvoerder werkstraffen zo spoedig mogelijk een afloopbericht verstuurt aan het OM/CJIB (artikel 11).

Als een cliënt de werkstraf niet naar behoren uitvoert, geeft de uitvoerder werkstraffen ten hoogste eenmaal een officiële waarschuwing aan de desbetreffende persoon (artikel 15). Indien na deze officiële waarschuwing de cliënt opnieuw de werkstraf niet naar behoren uitvoert of er vindt een ernstige misdraging plaats, stelt de uitvoerder werkstraffen de Officier van Justitie onverwijld op de hoogte, met het advies de tenuitvoerlegging van werkstraf te beëindigen (artikel 16).

Ten slotte is geregeld dat de reclassering in elk arrondissement ten minste eenmaal per jaar verantwoording aflegt aan het OM over het gevoerde beleid inzake de tenuitvoerlegging van werkstraffen, waaronder de begeleiding, het toezicht, de genomen beslissingen en de afhandeling van klachten (artikel 25).

De urenlijsten worden dagelijks door de begeleider op de projectplaats en de werkgestrafte ondertekend. Als een werkgestrafte niet op de afgesproken dag op de projectplaats verschijnt, geeft de projectplaats dit nog dezelfde dag door aan de medewerker werkstraf. De medewerker werkstraf controleert op de eerste werkdag of de werkgestrafte is gekomen.⁸¹

De Inspectie verwacht dat de reclasseringsinstellingen het geven van officiële waarschuwingen in een protocol vastlegt, zodat een beslissing van een reclasseringswerker om een waarschuwing te geven in alle gevallen getoetst wordt aan het beleid. Hiermee wordt onzorgvuldig handelen voorkomen.⁸²

⁸¹ Reclassering Nederland. De Werkstraf. Uitgangspunten voor de uitvoering. September 2012.

⁸² Inspectie voor de Sanctietoepassing. Uitvoering werkstraffen, thema-onderzoek. 2005.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De uitvoering van de werkstraf vangt tijdig aan en wordt uitgevoerd conform de opgelegde uren.	De cliënt wordt na aanmelding van het vonnis binnen zes weken opgeroepen voor een intakegesprek. Dit intakegesprek vindt vervolgens binnen twee weken plaats.
		De beslissing tot plaatsing op het werkstrafproject is schriftelijk vastgelegd en voor akkoord getekend door de cliënt.
		De werkstraf wordt binnen een half jaar (transactie) of een jaar (rechtelijk vonnis) ten uitvoer gelegd. In geval van onvoorziene omstandigheden wordt eenmalig, tijdig en met opgaaf van redenen om uitstel gevraagd.
		De uitvoering van de werkstraf geschiedt volgens de opgelegde uren. De urenregistratie is overzichtelijk en inzichtelijk tijdens controles. De begeleider op de projectplaats en de cliënt ondertekenen dagelijks de uitgevoerde uren.
		Wanneer een cliënt niet op de afgesproken werkdag verschijnt, geeft de projectplaats dit nog dezelfde dag door aan de medewerker werkstraf.
		De medewerker werkstraf controleert op de eerste werkdag van de werkgestrafte of deze is gekomen.
		Binnen twee weken na afronding van de werkstraf wordt het Openbaar Ministerie/ Centraal Justitieel Incasso Bureau op de hoogte gesteld middels een afloopbericht.
		De reclassering legt in elk arrondissement ten minste eenmaal per jaar verantwoording aan het Openbaar Ministerie af over het gevoerde beleid inzake de tenuitvoerlegging van werkstraffen, waaronder de begeleiding, het toezicht, de genomen beslissingen en de afhandeling van klachten.
B	Er zijn procesbeschrijvingen voor de uitvoering van de werkstraf.	De uitvoering van de werkstraf is conform de wettelijke kaders in bedrijfsprocessen beschreven en vertaald naar instructies voor de medewerker.
		Er is een procesbeschrijving hoe om te gaan met cliënten die niet reageren op een oproep of niet naar behoren de werkstraf uitvoeren.
		Er is een format voor de accordering van de plaatsing van de cliënt op de projectplaats.
C	De wijze waarop de uitvoering van de werkstraf plaatsvindt wordt gecontroleerd.	De uitvoeringstermijn van werkstraffen wordt gemonitord opdat er tijdige aanvang is en het afloopbericht tijdig wordt verzonden.

		Er wordt gecontroleerd of de medewerkers werkstraffen volgens de werkinstructies handelen.
		Er vindt controle plaats of cliënten de plaatsing op een projectplaats accorderen en ondertekenen.
		Er is een duidelijk en goed geïmplementeerd controlesysteem dat toeziet dat het aantal uren opgelegde werkstraf volledig wordt uitgevoerd.

6.3 Veiligheid

6.3.1 Veiligheid projectplaatsen

(Inter-)nationale regelgeving

In de ECS is een artikel opgenomen over de veiligheid op projectplaatsen: "*Working and occupational conditions of offenders carrying out community work shall be in accordance with all current health and safety regulations. Offenders shall be insured against accident, injury and public liability arising as a result of implementation*" (artikel 68). Ook de CEPR haalt aan dat er gezondheids- en veiligheidsmaatregelen moeten worden getroffen die de cliënten adequaat beschermen, net als bij "gewone" werknemers wordt gedaan (artikel 50).

In de Arbo wet- en regelgeving zijn de rechten en plichten van de werkgever en de werknemer ten aanzien van arbeidsomstandigheden vastgelegd. Op grond hiervan is de organisatie verplicht maatregelen te nemen die de risico's op het werk verminderen. Zo dient de werkgever te zorgen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers inzake alle met de arbeid verbonden aspecten en daartoe een beleid te voeren dat is gericht op zo goed mogelijke arbeidsomstandigheden (art. 3 lid 1 Arbowet). Binnen het algemeen arbeidsomstandighedenbeleid dient de werkgever een beleid te voeren dat gericht is op voorkoming en indien dat niet mogelijk is beperking van psychosociale arbeidsbelasting⁸³ (art. 3 lid 2 Arbowet). De werkgever dient in een inventarisatie en evaluatie schriftelijk vastgelegd te hebben welke risico's de arbeid voor de werknemers met zich brengt. Deze risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) moet tevens een beschrijving bevatten van de gevaren en de risico-beperkende maatregelen (art. 5 lid 1 Arbowet). De werkgever dient ervoor te zorgen dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de te

⁸³ Hiermee worden factoren in de arbeidssituatie die stress teweeg brengen bedoeld, waaronder seksuele intimidatie, agressie en geweld, pesten en werkdruk (art. 1 lid 3 onder e Arbowet).

verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's, alsmede over de maatregelen die erop gericht zijn deze risico's te voorkomen of te beperken (art. 8 lid 1 Arbowet).

Uitvoeringsbeleid en aanvullende verwachtingen

Het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001) gaat in op de veiligheid van de cliënt tijdens de uitvoering van de werkstraf: *"De uitvoerder werkstraffen oefent toezicht uit op de verrichtingen van de cliënt en de omstandigheden waaronder deze plaatsvinden. Het toezicht omvat ook de veiligheid, de gezondheid en arbeidsomstandigheden op de projectplaats en de redelijkheid van de opgedragen werkzaamheden of opgelegde verplichtingen"* (artikel 12). Daarbij wordt ook een verantwoordelijkheid gelegd bij de projectplaats zelf: *"De instelling of organisatie waar de werkstraf wordt verricht houdt zich aan de regelgeving omtrent de arbeidsomstandigheden en andere veiligheidsvoorschriften; werkzaamheden waarvoor bijzondere deskundigheid is vereist of die bijzondere risico's met zich meebrengen die niet aansluiten bij de werkervaring van de cliënt worden niet opgedragen"* (artikel 3 lid f).

Behalve de aan de arbeidsomstandigheden gerelateerde veiligheid maakt het Besluit tenuitvoerlegging taakstraffen (2001) ook melding van veiligheid ten aanzien van (controle op) risico's in het gedrag van de cliënten: *"Op de projectplaats is voorzien in begeleiding, de veroordeelde mag niet langdurig alleen zijn werkzaamheden uitvoeren"* (artikel 3 lid e) en *"Op de projectplaats wordt terughoudend omgegaan met het plaatsen van cliënten op posities waar geldhandelingen worden verricht of de cliënt toegang heeft tot alcohol, drugs of medicijnen"* (artikel 3 lid g).

Het belangrijkste deel van het toezicht op de extern geplaatste cliënten, wordt uitgevoerd door de externe projectplaatsen. Het is daarom van groot belang dat de reclassering haar tweedelijns-toezicht goed invult en hier een registratie van bijhoudt. Het is essentieel dat intimidatie of integriteitschendingen worden voorkomen. De medewerker werkstraf gaat minimaal tien keer per jaar langs op de projectplaats om te controleren of de werkgestraften conform de afspraken de werkstraf uitvoeren. Dit kan samenvallen met een kennismakingsgesprek tussen de werkgestrafte en de projectplaats. Van deze frequentie kan worden afgeweken als er op de projectplaatsen periodes zijn zonder plaatsing van werkgestraften. Naast de aangekondigde controles, brengt de medewerker minimaal tweemaal per jaar onaangekondigd een bezoek aan de projectplaats.⁸⁴

⁸⁴ Reclassering Nederland. De Werkstraf. Uitgangspunten voor de uitvoering. September 2012.

Concrete normen en verwachtingen

UBC	Algemene norm	Specifieke norm en/of verwachting
U	De uitvoerder werkstraffen oefent toezicht uit op de veiligheid, de gezondheid en arbeidsomstandigheden op de projectplaats en de redelijkheid van de opgedragen werkzaamheden of opgelegde verplichtingen.	De projectplaats voldoet aan de gezondheids- en veiligheidsvoorschriften: indien de projectplaats daartoe wettelijk verplicht is, is een recente RI&E beschikbaar. Op projectplaatsen die daar niet wettelijk toe verplicht zijn, is een algemeen Arbo-inventarisatieformulier werkstraf-projectplaats aanwezig.
		De projectplaats houdt voldoende toezicht op de cliënten gedurende de uitvoering van de werkstraf. De bereidheid van de instelling of organisatie om controlerende taken uit te voeren is getekend.
		De reclassering bezoekt conform de afspraken, ook onaangekondigd, de projectplaats op momenten dat er cliënten werkzaam zijn.
		De organisatie registreert incidenten en "bijna-incidenten" op het gebied van veiligheid op projectplaatsen.
B	De organisatie heeft beleid hoe de veiligheid op de projectplaatsen wordt gewaarborgd.	Er is in beleid vastgelegd hoe het tweedelijns toezicht door de reclassering op de projectplaats vormgegeven is. Hierbij is aandacht voor het voorkomen van intimidatie en integriteitschendingen. Door de contactpersonen wordt een geheimhoudingsverklaring ondertekend.
		Er is in beleid vastgelegd hoe het eerstelijns toezicht door de projectplaats op de cliënt vormgegeven dient te worden. Hierbij is aandacht voor het voorkomen van intimidatie en integriteitschendingen. De wijze van begeleiding van de cliënt is vastgelegd.
		Er is in schriftelijke afspraken met de projectplaatsen vastgelegd hoe het toezicht op de projectlocatie vormgegeven is, opdat er voldoende begeleiding is ter voorkoming van risicovol gedrag bij cliënten.
C	Het beleid en de uitvoering ten aanzien van de veiligheid op de projectplaatsen wordt gecontroleerd.	De organisatie controleert of er voldoende en kwalitatief goed toezicht is op de veiligheid van projectplaatsen.
		De organisatie controleert of de projectplaats voldoet aan gezondheids- en veiligheidsregelgeving.